

REPUBLIKA
SLOVENIJA

MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

MINISTRSTVO ZA
NOTRANJE ZADEVE
POLICIJA

NACIONALNA KONFERENCA

Nasilje v družini – vloga zakonodaje in družbena odgovornost!

Brdo pri Kranju, 7. marec 2014

With financial support from the European Union
Programme for Employment and Social Solidarity – PROGRESS (2007-2013)
European Commission – Directorate-General Justice

KAZALO

	Stran
Predgovor	3
Zakon o preprečevanju nasilja v družini (ZPND)	7
Pravilnik o sodelovanju organov ter o delovanju centrov za socialno delo, multidisciplinarnih timov in regijskih služb pri obravnavi nasilja v družini	19
Pravilnik o sodelovanju policije z drugimi organi in organizacijami pri odkrivanju in preprečevanju nasilja v družini	25
Pravilnik o pravilih in postopkih pri obravnavanju nasilja v družini pri izvajanju zdravstvene dejavnosti	30
Mag. Lea Javornik Novak Nelegalnost in (ne)legitimnost nasilja nad ženskami – vloga države	31
Neža Miklič Nasilje v družini: vstop policije v družino in odpiranje vrat strokovnim oblikam pomoči	39

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

343.62(082)

NACIONALNA konferenca Nasilje v družini - vloga zakonodaje in družbena
odgovornost! (2014 ; Predoslje)

Nacionalna konferenca Nasilje v družini - vloga zakonodaje in družbena
odgovornost!, Brdo pri Kranju, 7. marec 2014 / [uredili Lea Javornik Novak,
Neža Miklič]. - Ljubljana : Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake
možnosti : Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije, Policija, 2014

ISBN 978-961-6797-28-3 (Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije,
Policija)

1. Dodat. nasl. 2. Javornik Novak, Lea
272486144

Izdalo: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti in
Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije, Policija

Uredili: mag. Lea Javornik Novak, MDDSZ; Neža Miklič, GPU, UKP

Oblikovanje: Mirsada Dželadini

Tisk: DZS, d. d.

Naklada: 220 izvodov

Ljubljana, marec 2014

Tekst ni lektoriran.

Besedilo ne odraža mnenja Evropske komisije.

O PROJEKTU

NACIONALNA KAMPANJA »VESNA – živeti življenje brez nasilja«

I. EU program PROGRESS

Program PROGRESS je program Skupnosti za zaposlovanje in socialno solidarnost. Finančno podpira uresničevanje ciljev Evropske unije na področjih zaposlovanja in socialnih zadev ter prispeva k doseganju ciljev Lizbonske strategije na teh področjih. Razdeljen je na naslednjih pet vsebinskih področij: zaposlovanje, socialno zaščito in vključevanje, delovne pogoje, nediskriminacijo in raznolikost ter enakost spolov.

Program PROGRESS je namenjen analizam dejavnostim vzajemnega učenja, ozaveščanja ter širjenja informacij, podpori ključnih omrežij na evropski ravni, izmenjavi med strokovnjaki, financiranju specializiranih seminarjev in podobno z namenom, da se izboljšata politika in praksa na področjih, ki jih pokriva program pokriva.

V obdobju od leta 2007 do leta 2013 je EU za izvajanje programa PROGRESS v vseh državah članicah skupaj namenila okrog 700 milijonov EUR. Sredstva programa so namenjena analizam (zbiranje, širjenje podatkov in statistik, razvijanje skupnih metodologij, vrednotenje), dejavnostim vzajemnega učenja, ozaveščanja ter širjenja informacij, podpori ključnih omrežij na evropski ravni, izmenjavi med strokovnjaki, financiranju specializiranih seminarjev in podobno z namenom, da se izboljšata politika in praksa na področjih, ki jih pokriva program PROGRESS.

Vir: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/trg_dela_in_zaposlovanje/progress

II. Pridobitev sredstev v okviru javnega razpisa PROGRESS

V mesecu marcu 2013 je Direktorat za družino v okviru MDDSZ k sodelovanju povabil Generalno policijsko upravo in skupaj sta dejavno pristopila k pripravi projekta - PROGRESS – EC - DC Justice - Gender Equality – »Support for information and communication activities aiming and ending violence against women« – PREVENTIVNI PROGRAMI O OZAVEŠČANJU O NASILJU NAD ŽENSKAMI IN DEKLICAMI.

V mesecu juniju leta 2013 sta Direktorat za družino v okviru MDDSZ in Generalna policijska uprava podala prijavo projekta z naslovom:

»VESNA – živeti življenje brez nasilja / VESNA – to live a life free of violence! Awareness raising for women of all ages«.

Projekt VESNA je bil izbran na javnem razpisu Evropske komisije dne 12.11.2013. Evropska komisija je sklenila z MDDSZ dne 06.12.2013 pogodbo o sofinanciranju št. JUST/2012/PROG/AG/4712/VAW.

Skupna vrednost projekta je 267.220,89 EUR; obdobje trajanja je 24 mesecev. Projekt je sofinanciran s strani Evropske komisije (79,36 %) in dveh nacionalnih sofinancerjev: MDDSZ (16,90 %) in MNZ-Policija (3,74%). MDDSZ je odgovorni nosilec projekta.

III. Partnerji pri izvedbi projekta

Ministrstvo za zdravje, Ministrstvo za pravosodje in Vrhovno državno tožilstvo v projektu sodelujejo kot vsebinski partnerji, zlasti pri pripravi strokovnih posvetov v okviru projekta VESNA.

IV. Pravna podlaga za kandidaturo EU sredstev

Zakon o preprečevanju nasilja v družini (v nadaljevanju ZPND), ki je stopil v veljavo marca 2008, je predvidel oblikovanje posebne resolucije in njeno operacionalizacijo v dveh letnih akcijskih načrtih. Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini 2009-2014 (v nadaljevanju Resolucija) je strateški dokument, v katerem so določeni cilji, ukrepi in ključni nosilci politik za preprečevanje in zmanjšanje nasilja v družini v RSLO. Temeljni cilj Resolucije je povezati ukrepe različnih resorjev in zagotoviti učinkovite dejavnosti za zmanjšanje nasilja v družini, predvsem na ravni prepoznavanja in preprečevanja. Ker je nasilje v družini kompleksen problem, je tudi njegovo preprečevanje odvisno od številnih dejavnikov, ki zahtevajo celovit pristop, pri čemer igrata ključno vlogo enakovredno partnerstvo in usklajeno delovanje med posameznimi akterji. Iz navedenega vzroka Resolucija predvideva tudi izvedbo nacionalne kampanje za osveščanje o problematiki nasilja in doseganje zmanjševanja obsega tega deviantnega pojava sleherne družbe.

ZPND in Resolucija sta pravna podlaga za pripravo in izvedbo dveh letnih Akcijskih načrtov za preprečevanje nasilja v družini. ZPND namreč v 12. členu določa sprejem dvoletnih akcijskih načrtov, ki predstavljajo izvedbene akte Resolucije za določeno obdobje. Za uresničitev nalog in zagotovitev sredstev za njihovo realizacijo, zapisanih v akcijskem načrtu, so odgovorni posamezni organi oziroma ministrstva. Cilji dvoletnih akcijskih načrtov so usmerjeni v številne preprečevalne ukrepe, namenjene ogroženim skupinam prebivalstva. Obravnavanje nasilja je naravnano k celovitemu pregledu pristojnosti in učinkovitemu sodelovanju različnih ustanov.

Projekt »VESNA – živeti življenje brez nasilja / VESNA – to live a life free of violence! – Awareness raising for women of all ages« (v nadaljevanju VESNA) temelji na učinkoviti in ciljno usmerjeni nacionalni kampanji za prepoznavanje različnih vrst nasilja nad ženskami različnih starostnih skupin.

Cilji projekta VESNA:

- Izvesti sistematično ozaveščanje žensk vseh starosti, ki potencialno sodijo v rizično skupino glede izpostavljenosti nasilju ter zagotoviti prepoznavnost vrst pomoči in njihovo dostopnost.
- Poglobiti znanje strokovnih delavcev, ki se ukvarjajo z dejanskimi in potencialnimi žrtvami nasilja.
- Okrepiti znanje na področju potencialne izpostavljenosti nasilju na podlagi spola ter izboljšati znanje strokovnjakov na tem področju.
- Implementirati nacionalno kampanjo proti nasilju nad ženskami vseh starostnih skupin.

Ciljne skupine projekta so:

- mlade ženske (najstnice),
- odrasle ženske
- starostnice.

Aktivnosti projekta VESNA:

- Prepoznavna široka medijska kampanja in kratka TV produkcija
- Foto razstava »Nasilje na njeni koži / Violence on her skin«
- Strokovna usposabljanja za policiste, socialne delavce, tožilce, sodnike in odvetnike ter medicinsko osebje
- Priprava in diseminacija ozaveščevalnih gradiv (brošure, letaki, plakati) s koristnimi informacijami za posamezne ciljne skupine uporabnic.

Aktivnosti bodo izvedene tako za predstavnike stroke posameznih organov, sodelujočih v tem evropskem projektu kot tudi za posamezne ciljne skupine prebivalstva, ki so zaradi specifičnih življenjskih okoliščin bolj izpostavljene nasilnemu vedenju in njegovim posledicam.

V okviru treh predvidenih strokovnih posvetov so ciljne skupine projekta strokovne delavke/delavci centrov za socialno delo, policije in tožilstva, vključene pa bodo tudi predstavnice/predstavniki nevladnih organizacij, ki izvajajo programe osveščanja in pomoči žrtvam nasilja, in predstavnice/predstavniki nevladnih organizacij, ki izvajajo pomoč družinam v specifičnih življenjskih situacijah.

Nacionalna konferenca, ki predstavlja obenem tudi otvoritveni dogodek nacionalne kampanje proti nasilju nad ženskami vseh starosti, združuje vse relevantne deležnike na področju preprečevanja, zmanjševanja in zatiranja nasilja nad ženskami, vključno s pomembnim akterjem na tem področju – nevladnimi organizacijami.

Nacionalna konferenca bo sledila ključnemu cilju – poglobiti občutljivost posameznih organov in njihovih strokovnjakov za usklajeno delovanje v prizadevanjih za zmanjševanje pojavnosti nasilja in učinkovito takojšnje nudenje različnih vrst pomoči vsem žrtvam in povzročiteljem nasilnih dejanj.

Vsi dogodki bodo vnaprej objavljeni na spletni strani MDDSZ in MNZ-POLICIJE:

<http://www.mddsz.gov.si/>

<http://www.policija.si/>

V. Vizija

V letu 2015 nameravata MDDSZ in Generalna policijska uprava ponovno kandidirati za pridobitev evropskih sredstev s področja nediskriminacije in preprečevanja nasilja v okviru EU programov. S kampanjo v obdobju 2015 / 2016 želita izvesti obsežno ozaveščanje nad deklicami, ki postajajo mladostnice, in nato mlade odrasle ženske, ki vstopajo v dolgotrajnejše partnerske odnose, v katerih ni mesta za nasilje, diskriminacijo na podlagi spola ali zlorabo vseh vrst. V odgovornem partnerstvu osebno zrelih ljudi so temeljni gradniki spoštovanje drug drugega, sprejemanje odgovornosti za lastna ravnanja, čustvena zrelost in sprejemanje drugačnega mnenja.

16 Uradni list RS, št. 16/2008
z dne 15. 2. 2008

487. Zakon o preprečevanju nasilja v družini (ZPND), Stran 1148.

Na podlagi druge alineje prvega odstavka 107. člena in prvega odstavka 91. člena Ustave Republike Slovenije izdajam

U K A Z

o razglasitvi Zakona o preprečevanju nasilja v družini (ZPND)

Razlašam Zakon o preprečevanju nasilja v družini (ZPND), ki ga je sprejel Državni zbor Republike Slovenije na seji 1. februarja 2008.

Št. 003-02-2/2008-9

Ljubljana, dne 11. februarja 2008

dr. Danilo Türk l.r.
Predsednik
Republike Slovenije

Z A K O N

O PREPREČEVANJU NASILJA V DRUŽINI (ZPND)

Prvi del: SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

(namen zakona)

(1) Ta zakon določa pojem nasilja v družini, določa vlogo in naloge državnih organov, nosilcev javnih pooblastil, izvajalcev javnih služb, organov samoupravnih lokalnih skupnosti (v nadaljnjem besedilu: organi in organizacije) in nevladnih organizacij pri obravnavanju nasilja v družini ter določa ukrepe za varstvo žrtev nasilja v družini.

(2) Za preprečevanje nasilja v družini in za varstvo ter pomoč žrtvi se poleg ukrepov, ki jih določa ta zakon, uporabljajo tudi ukrepi, določeni z drugimi zakoni in na njihovi podlagi izdanimi predpisi.

2. člen

(opredelitev družinskih članov)

Družinske članice oziroma člani (v nadaljnjem besedilu: družinski člani) po tem zakonu so:

- zakonec ali zunajzakonska partnerica oziroma partner, bivši zakonec ali bivša zunajzakonska partnerica oziroma partner,
- partnerica oziroma partner ali bivša partnerica oziroma partner v registrirani istospolni partnerski skupnosti,
- krvna sorodnica oziroma sorodnik (v nadaljnjem besedilu: sorodnik) v ravni vrsti,
- krvni sorodniki v stranski vrsti do vštetega tretjega kolena,
- sorodnik po svaštvu do vštetega drugega kolena,
- posvojiteljica oziroma posvojitelj (v nadaljnjem besedilu: posvojitelj) in posvojenka oziroma posvojenec,
- rejnica oziroma rejnik (v nadaljnjem besedilu: rejnik) in rejenka oziroma rejenec,
- skrbnica oziroma skrbnik (v nadaljnjem besedilu: skrbnik) in varovanka oziroma varovanec,
- osebe, ki imajo skupnega otroka,
- osebe, ki živijo v skupnem gospodinjstvu.

3. člen

(opredelitev nasilja v družini)

(1) Nasilje v družini (v nadaljnjem besedilu: nasilje) je vsaka uporaba fizičnega, spolnega, psihičnega ali ekonomskega nasilja enega družinskega člana proti drugemu družinskemu članu oziroma zanemarjanje družinskega člana iz 2. člena tega zakona (v nadaljnjem besedilu: žrtve) ne glede na starost, spol ali katerokoli drugo osebno okoliščino žrtve ali povzročiteljice oziroma povzročitelja nasilja (v nadaljnjem besedilu: povzročitelj nasilja).

(2) Fizično nasilje je vsaka uporaba fizične sile, ki pri družinskem članu povzroči bolečino, strah ali ponižanje, ne glede na to, ali so nastale poškodbe.

(3) Spolno nasilje so ravnanja s spolno vsebino, ki jim družinski član nasprotuje, je vanje prisiljen ali zaradi svoje stopnje razvoja ne razume njihovega pomena.

(4) Psihično nasilje so ravnanja, s katerimi povzročitelj nasilja pri družinskem članu povzroči strah, ponižanje, občutek manjvrednosti, ogroženosti in druge duševne stiske.

(5) Ekonomsko nasilje je neupravičeno nadzorovanje ali omejevanje družinskega člana pri razpolaganju z dohodki oziroma upravljanju s premoženjem, s katerim družinski član samostojno razpolaga oziroma upravlja ali neupravičeno omejevanje razpolaganja oziroma upravljanja s skupnim premoženjem družinskih članov.

(6) Zanemarjanje je oblika nasilja, kadar oseba opušča dolžno skrb za družinskega člana, ki jo potrebuje zaradi bolezni, invalidnosti, starosti, razvojnih ali drugih osebnih okoliščin.

4. člen

(posebno varstvo in skrb)

(1) Posebno varstvo pred nasiljem uživa mladoletni družinski član (v nadaljnjem besedilu: otrok).

(2) Otrok je žrtev nasilja tudi, če je prisoten pri izvajanju nasilja nad drugim družinskim članom ali živi v okolju, kjer se nasilje izvaja.

(3) Posebne skrbi pri obravnavanju nasilja in nudenju pomoči žrtvam so deležne starejše osebe in invalidi ter osebe, ki zaradi osebnih okoliščin niso sposobne skrbeti zase.

5. člen

(dolžnost ravnanja)

Organi in organizacije so dolžni izvesti vse postopke in ukrepe, ki so potrebni za zaščito žrtve glede na stopnjo njene ogroženosti in zaščito njenih koristi in pri tem zagotoviti spoštovanje integritete žrtve. Če je žrtev nasilja otrok, imajo koristi in pravice otroka prednost pred koristmi in pravicami drugih udeleženk oziroma udeležencev postopka.

6. člen

(dolžnost prijave)

(1) Organi in organizacije ter nevladne organizacije, ki pri svojem delu izvedo za okoliščine, na podlagi katerih je mogoče sklepati, da se izvaja nasilje, so dolžni o tem takoj obvestiti center za socialno delo, razen v primeru, če žrtev temu izrecno nasprotuje in ne gre za sum storitve kaznivnega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti.

(2) Vsakdo, zlasti pa strokovni delavci oziroma delavke v zdravstvu ter osebje vzgojno-varstvenih in vzgojno-izobraževalnih zavodov, mora ne glede na določbe o varovanju poklicne skrivnosti takoj obvestiti center za socialno delo, policijo ali državno tožilstvo, kadar sumi, da je otrok žrtev nasilja.

7. člen

(spremljevalec žrtve)

(1) Žrtev nasilja si lahko izbere osebo, ki jo lahko spremlja v vseh postopkih, povezanih z nasiljem (v nadaljnjem besedilu: spremljevalec).

(2) Za prisotnost spremljevalca v postopkih iz prejšnjega odstavka zadostuje, da žrtev pred pričetkom postopka ali v postopku izjavi, da jo določena oseba spremlja in da želi, da je v postopku prisotna.

(3) Spremljevalec je lahko vsaka polnoletna oseba, ki v postopku ni obravnavana kot povzročitelj nasilja.

(4) Spremljevalec pomaga žrtvi pri zaščiti njene integritete v postopkih pred organi in organizacijami, pomaga pri iskanju rešitev in nudi žrtvi psihično oporo.

(5) Organ, ki vodi postopek, prepove osebi spremljati žrtev v postopku, če ne izpolnjuje pogoja iz tretjega odstavka tega člena oziroma, če obstoji verjetnost, da oseba ne bo mogla opravljati nalog iz prejšnjega odstavka glede na sorodstvene ali druge povezave z žrtvijo ali povzročiteljem nasilja.

8. člen

(pravica žrtve do zagovornika)

Žrtev nasilja ima pravico do zagovornice oziroma zagovornika (v nadaljnjem besedilu: zagovornik), ki v skladu s posebnimi predpisi štiti žrtvine koristi v postopkih in aktivnostih, ki jo zadevajo.

9. člen

(varstvo identitete žrtve)

(1) O žrtvah ali povzročiteljih nasilja ne smejo biti javnosti posredovani podatki, na podlagi katerih bi bilo mogoče prepoznati žrtev ali njeno družino. Posredovanje podatkov je dopustno le, če polnoletna žrtev s tem izrecno soglaša.

(2) Starši ali otrokov skrbnik, rejnik, posvojitelj so dolžni v okviru izvajanja skrbi za otroka tega varovati pred izpostavljanjem javnosti.

Drugi del: MREŽA IN NALOGE ORGANOV IN ORGANIZACIJ TER NEVLADNIH ORGANIZACIJ

10. člen

(vloga organov in organizacij ter nevladnih organizacij)

(1) Organi in organizacije ter nevladne organizacije so dolžne v okviru z zakoni in drugimi predpisi določenimi nalogami in pooblastili prednostno obravnavati primere nasilja, zagotavljati medsebojno obveščanje in pomoč z namenom preprečevanja in odkrivanja nasilja, odpravljanja vzrokov ter nudenja pomoči žrtvi pri vzpostavitvi pogojev za varno življenje.

(2) Ministrica oziroma minister (v nadaljnjem besedilu: minister) pristojen za delo, družino in socialne zadeve, natančneje določi postopke medsebojnega obveščanja in nudenja pomoči iz prejšnjega odstavka.

(3) Ministri, pristojni za delovanje policije, zdravstvenih organizacij, socialno-varstvenih in vzgojno-izobraževalnih zavodov, določijo v soglasju z ministrom pristojnim za delo, družino in socialne zadeve, pravila in postopke, ki zagotavljajo usklajeno delovanje organov in organizacij, in ki jih morajo organi in organizacije z navedenih področij upoštevati pri obravnavanju primerov nasilja.

(4) Strokovne delavke oziroma delavci (v nadaljnjem besedilu: strokovni delavci) v organih in organizacijah, ki so v okviru pravil in postopkov iz prejšnjega odstavka zadolženi za opravljanje nalog na področju nasilja, se morajo v okviru stalnega izobraževanja, izpopolnjevanja in usposabljanja obvezno redno izobraževati s področja nasilja v obsegu, ki ga določijo pristojni ministri iz prejšnjega odstavka. Odgovorne osebe v organih in organizacijah ter nevladne organizacije so dolžne zagotoviti usposabljanje vseh strokovnih delavcev, ki se v okviru svojega dela srečujejo z žrtvami oziroma povzročitelji nasilja.

(5) Center za izobraževanje v pravosodju med izobraževalne vsebine uvrsti področje nasilja v družini.

11. člen

(nacionalni program)

(1) Državni zbor sprejme na predlog vlade nacionalni program preprečevanja nasilja v družini (v nadaljevanju: nacionalni program) za obdobje petih let.

(2) Nacionalni program pripravi ministrstvo, pristojno za delo, družino in socialne zadeve, v sodelovanju z drugimi ministrstvi, obsega pa zlasti:

- oceno stanja in opredelitev ključnih problemov na področju preprečevanja nasilja v družini,
- temeljne cilje, usmeritve in naloge na področju preprečevanja nasilja v družini v obdobju, ki ga obsega nacionalni program,
- nosilce akcijskih načrtov za izvajanje usmeritev in nalog iz nacionalnega programa na posameznih področjih,

- preventivne dejavnosti,
- podatke, ki se bodo v okviru dejavnosti državne statistike zbirali, obdelovali, povezovali, shranjevali, analizirali in izkazovali,
- usmeritve za izobraževanje in usposabljanje,
- zagotavljanje finančnih in drugih sredstev tudi za delovanje nevladnih organizacij.

12. člen

(akcijski načrti)

- (1) Akcijski načrti so izvedbeni akti nacionalnega programa, ki za posamezno področje opredelijo potrebne aktivnosti za obdobje dveh let.
- (2) Predloge akcijskih načrtov na podlagi poročil o preteklem dveletnem obdobju in morebitne dodatne predloge posameznih ministrstev pripravi delovna skupina, ki jo za ta namen ustanovi ministrstvo, pristojno za delo, družino in socialne zadeve, in skupni akcijski načrt za dveletno obdobje predloži v sprejem vladi.
- (3) Ministrstva pošljejo ministrstvu, pristojnemu za delo, družino in socialne zadeve, poročilo iz prejšnjega odstavka najkasneje dva meseca pred iztekom vsakokratnega akcijskega načrta.

13. člen

(poročanje o izvajanju nacionalnega programa)

Vlada vsaki dve leti poroča državnemu zboru o izvajanju nacionalnega programa. V poročilu navede ukrepe in aktivnosti, izvedene v preteklem dveletnem obdobju.

14. člen

(naloge centrov za socialno delo)

- (1) Center za socialno delo nudi žrtvi in povzročitelju nasilja storitve po zakonu, ki ureja socialno varstvo, pri čemer je cilj obravnavanja odprava neposredne ogroženosti in skrb za žrtvino dolgoročno varnost, z odpravo vzrokov oziroma okoliščin, v katerih prihaja do nasilja, prek reševanja njenih socialnih in materialnih pogojev bivanja.
- (2) Center za socialno delo lahko napoti povzročitelja nasilja v ustrezne izobraževalne, psihosocialne in zdravstvene programe, ki jih izvajajo organi in organizacije ter nevladne organizacije.
- (3) Pri centru za socialno delo se za obravnavanje nasilja v družini ustanovi multidisciplinarni tim.
- (4) Sestavo multidisciplinarnega tima in način dela določi minister, pristojen za delo, družino in socialne zadeve.

15. člen

(načrt pomoči žrtvi)

- (1) Center za socialno delo je po proučitvi okoliščin primera dolžan nuditi žrtvi oblike pomoči po zakonu, ki ureja socialno varstvo in oceniti, ali je potrebno oblikovati načrt pomoči žrtvi, ki ga oblikuje skupaj z žrtvijo. Načrt pomoči

oblikuje, če je za vzpostavitev varnega okolja žrtve potrebno dlje časa trajajoče ukrepanje oziroma je potrebnih več ukrepov pomoči in v drugih primerih, če oceni, da je to potrebno.

(2) Načrt pomoči se pripravi v okviru multidisciplinarnega tima iz tretjega odstavka 14. člena tega zakona. Center za socialno delo pozove k sodelovanju v timu tudi druge organe in organizacije, ki so ali bodo v okviru področja svojega delovanja obravnavali žrtev oziroma povzročitelja nasilja ter nevladne organizacije. Odgovorne osebe organov in organizacij, ki so pozvane k pripravi načrta pomoči, so dolžne zagotoviti sodelovanje predstavnikov organov in organizacij.

(3) Če je žrtev nasilja otrok, se v načrtu pomoči predvidijo tudi ukrepi za varstvo otroka po predpisih, ki urejajo družinska razmerja.

16. člen

(regijska služba za koordinacijo in pomoč žrtvam)

(1) Z namenom zagotavljanja pomoči žrtvam nasilja, izvajanja interventne službe, povezovanja dejavnosti organov in organizacij, spremljanja in analiziranja pojavov nasilja v regiji, se oblikuje regijska služba za koordinacijo in pomoč žrtvam (v nadaljnjem besedilu: regijska služba). Regijska služba izvaja storitve po zakonu, ki ureja socialno varstvo in nujne ukrepe za varovanje otrokovih koristi po zakonu, ki ureja družinska razmerja.

(2) Regijska služba vključuje interventno službo, krizne centre in regijskega koordinatorja za preprečevanje nasilja.

(3) Regijska služba se oblikuje pri centru za socialno delo, ki ga določi njegov ustanovitelj in deluje na območju posameznega centra za socialno delo ali več centrov za socialno delo. Območje delovanja regijske službe določi ustanovitelj.

17. člen

(nevladne organizacije)

(1) Nevladne organizacije s področja obravnave in zaščite proti nasilju v okviru svojih programov nudijo zaščito in psihosocialno pomoč žrtvam, organizirajo programe za obravnavo povzročiteljev nasilja in sodelujejo z organi in organizacijami z različnih področij (policija, tožilstvo, sodišče, center za socialno delo, zdravstvene organizacije, vzgojno-izobraževalni zavodi).

(2) Nevladne organizacije sodelujejo z organi in organizacijami pri obravnavanju posameznih primerov žrtv in povzročiteljev nasilja. Nevladne organizacije se v okviru programov, ki jih izvajajo, vključujejo tudi v neposredno izvedbo ukrepov za zaščito žrtve.

Tretji del: UKREPI ZA ZAGOTOVITEV VARNOSTI ŽRTVE

18. člen

(varovanje življenja in zagotavljanje osebne varnosti žrtve)

Policija varuje življenje in zagotavlja osebno varnost žrtve v skladu s predpisi, ki urejajo delovanje policije. Na prošnjo žrtve policija zagotovi žrtvi varnost ob vstopu v stanovanjske prostore, v katerih prebiva, da lahko iz njih vzame stvari, ki so potrebne za zagotavljanje njenih osnovnih življenjskih potreb in osnovnih življenjskih potreb njenih otrok.

19. člen

(prepovedi zaradi nasilnih dejanj)

(1) Žrtev lahko sodišču predlaga, da določi ukrepe za odvrnitev nadaljnje škode. Sodišče lahko povzročitelju nasilja, ki je žrtev telesno poškodoval, ali ji je prizadejal škodo na zdravju, ali je drugače posegel v njeno dostojanstvo ali druge osebnostne pravice, na predlog žrtve z odločbo prepove zlasti:

- vstopiti v stanovanje, v katerem živi žrtev;
- zadrževati se v določeni bližini stanovanja, v katerem živi žrtev;
- zadrževati in približevati se krajem, kjer se žrtev redno nahaja (delovno mesto, šola, vrtec ...);
- navezovati stike z žrtvijo na kakršenkoli način, vključno s sredstvi za komuniciranje na daljavo;
- vzpostaviti vsakršno srečanje z žrtvijo.

(2) Ukrepe po prejšnjem odstavku lahko sodišče izreče tudi:

a) če je povzročitelj nasilja žrtvi grozil, da jo bo poškodoval ali drugače protipravno posegel v njeno dostojanstvo ali druge osebnostne pravice;

b) če je povzročitelj nasilja protipravno vstopil v stanovanje, v katerem živi žrtev ali drugače motil njeno mirno posest;

c) če povzročitelj nasilja žrtev proti njeni izrecni volji protipravno nadleguje, na primer z zasledovanjem ali uporabo sredstev za komuniciranje na daljavo;

d) če povzročitelj nasilja žrtev proti njeni izrecni volji protipravno nadleguje z uporabo oziroma objavljanjem vseh osebnih podatkov žrtve, sodnih spisov in osebnih zapisov na svetovnem medmrežju.

(3) Ukrepe po prvem in drugem odstavku tega člena sodišče izreče tudi, če je povzročitelj nasilja dejanje izvršil v stanju prehodne nerazsodnosti, razen če se dokaže, da ni po svoji krivdi prišel v takšno stanje.

(4) Sodišče časovno omeji trajanje ukrepov iz prvega odstavka tega člena na največ šest mesecev. Žrtev lahko predlaga podaljšanje ukrepa še za največ šest mesecev.

(5) Pritožba zoper ukrep, ki ga izreče sodišče, ne zadrži izvršitve ukrepa.

20. člen

(varstvo otrok)

(1) Postopek za odločitev o ukrepih iz prvega odstavka 19. člena tega zakona začne sodišče v primerih, ko je žrtev otrok, na predlog otroka, starejšega od petnajst let, staršev oziroma enega od staršev, če jim ni odvzeta starševska skrb, ali centra za socialno delo. Če so navedeni ukrepi izrečeni zaradi varstva otroka, spremlja njihovo izvajanje center za socialno delo.

(2) Center za socialno delo je dolžan izvesti tudi vse druge potrebne ukrepe za varstvo otroka v skladu z zakonom, ki ureja družinska razmerja.

21. člen

(prepustitev stanovanja v skupni uporabi)

(1) Žrtev lahko sodišču predlaga, da odloči o prepustitvi stanovanja v skupni uporabi. Sodišče lahko na predlog žrtve z odločbo naloži povzročitelju nasilja, ki z žrtvijo, ki jo je telesno poškodoval ali ji je prizadejal škodo na zdravju ali je drugače posegel v njeno dostojanstvo ali druge osebnostne pravice, živi v skupnem gospodinjstvu, da mora stanovanje v skupni uporabi prepustiti žrtvi v izključno uporabo v obsegu, kot ga je imel v uporabi sam.

(2) Sodišče časovno omeji trajanje ukrepa iz prejšnjega odstavka, če sta žrtev in povzročitelj nasilja solastnika ali skupna lastnika stanovanja v skupni uporabi, če imata na zemljišču, na katerem je stanovanje v skupni uporabi, stavbno pravico, pravico užitka ali rabe, ali če sta ga skupaj najela.

(3) Sodišče omeji trajanje ukrepa iz prvega odstavka tega člena na največ šest mesecev, če je povzročitelj nasilja sam ali s tretjo osebo lastnik, solastnik ali skupni lastnik stanovanja v skupni uporabi, ali če ima na zemljišču, na katerem je stanovanje, sam ali s tretjo osebo stavbno pravico, pravico užitka ali rabe, ali če ga je sam ali s tretjo osebo najel. Če žrtev v roku, ki ga določi sodišče, kljub skrbnemu prizadevanju ne more najti drugega primernega bivalnega prostora, lahko sodišče rok iz prejšnjega stavka na predlog žrtve izjemoma podaljša še za največ šest mesecev, razen če bi to povzročilo nesorazmerno težko breme za tretjo osebo.

(4) Povzročitelj nasilja, ki mora žrtvi stanovanje prepustiti v izključno uporabo, je dolžan opustiti vsa dejanja, ki bi utegnila otežiti ali ovirati takšno uporabo.

(5) Žrtev, ki ji je stanovanje prepuščeno v izključno uporabo, nosi v času izključne uporabe stanovanja stroške rednega upravljanja stanovanja.

(6) Povzročitelj nasilja lahko od žrtve zahteva primerno nadomestilo za izključno uporabo stanovanja, če je to skladno z načelom pravičnosti.

(7) Žrtev mora predlog iz prvega odstavka tega člena podati najkasneje v treh mesecih, odkar je utrpela katero od ravnanj iz prvega odstavka tega člena.

22. člen

(stanovanjsko varstvo v primeru nasilja ob razvezi)

(1) Ob razvezi zakonske zveze sme zakonec, nad katerim drugi zakonec izvaja nasilje ali če izvaja nasilje nad njegovimi otroki, zahtevati, da mu drugi zakonec prepusti v izključno uporabo stanovanje, v katerem skupaj živita oziroma sta živela.

(2) Sodišče lahko dodeli stanovanje v izključno uporabo zakoncu, ki vloži zahtevo iz prejšnjega odstavka, čeprav bi sicer obstajali pogoji za dodelitev le dela stanovanja, če je to potrebno, da se ob razvezi prepreči nasilje med zakoncema ali nasilje nad otroki.

(3) Sodišče omeji trajanje ukrepa iz prejšnjega odstavka na največ šest mesecev. Na predlog žrtve lahko sodišče ukrep izjemoma podaljša še za največ šest mesecev.

(4) Zakonec, ki mu je stanovanje prepuščeno v izključno uporabo, nosi v času izključne uporabe stanovanja stroške rednega upravljanja stanovanja.

(5) Povzročitelj nasilja lahko od žrtve nasilja zahteva primerno nadomestilo za izključno uporabo stanovanja, če je to skladno z načelom pravičnosti.

(6) Zakonec, ki je drugemu zakoncu zavezan prepustiti stanovanje v uporabo, je dolžan opustiti vse, kar bi temu zakoncu oteževalo ali preprečilo uporabo stanovanja ali njegovega dela.

23. člen

(izvršba)

Izvršba v primeru prepustitve stanovanja po 21. in 22. členu tega zakona se opravi po pravilih za izpraznitev in izročitev nepremičnin.

24. člen

(pristojnost)

Za odločanje o ukrepih po 19. in 21. členu tega zakona je stvarno pristojno okrožno sodišče v nepravdnem postopku, če ni z zakonom določeno drugače. Sodišče obravnava zadeve prednostno, postopek je nujen, javnost je izključena.

Četrti del: BREZPLAČNA PRAVNA POMOČ

25. člen

(brezplačna pravna pomoč)

Kolikor ni v tem zakonu drugače določeno, se za brezplačno pravno pomoč žrtvi nasilja uporablja zakon, ki ureja brezplačno pravno pomoč.

26. člen

(pogoji za dodelitev brezplačne pravne pomoči)

(1) Do brezplačne pravne pomoči po tem zakonu je, ne glede na določbe zakona, ki ureja brezplačno pravno pomoč, upravičena oseba, za katero je bila podana ocena o ogroženosti.

(2) Mnenje o ogroženosti osebe poda pristojni center za socialno delo.

27. člen

(obseg dodelitve brezplačne pravne pomoči)

Brezplačna pravna pomoč se po tem zakonu odobri za postopke, ki tečejo na predlog žrtve zaradi ukrepov po 19. in 21. členu tega zakona.

28. člen

(prednostno obravnavanje)

Pristojni organ za brezplačno pravno pomoč obravnava prošnje, vložene po tem zakonu, prednostno.

Peti del: ZBIRKE PODATKOV

29. člen

(uporaba določb zakona, ki ureja varstvo osebnih podatkov)

Za obdelavo osebnih podatkov, vsebovanih v zbirkah podatkov, ter za varstvo informacijske zasebnosti posameznika, se uporabljajo določbe zakona, ki ureja varstvo osebnih podatkov, če ni s tem zakonom za posamezne primere določeno drugače.

30. člen

(namen obdelave osebnih podatkov)

Za potrebe pomoči žrtvi, obravnavanja povzročitelja nasilja, izdelave načrta pomoči žrtvi, njegovega izvajanja in spremljanja, za znanstveno-raziskovalne namene in za statistične namene centri za socialno delo obdelujejo osebne podatke in vodijo zbirke podatkov oseb, ki so jih obravnavali kot žrtve in kot povzročitelje nasilja po tem zakonu.

31. člen**(zbirke podatkov na področju nasilja v družini)**

(1) Podatke o žrtvi in povzročitelju nasilja ter podatke o vrsti obravnave nasilja, se za namene, določene v 30. členu tega zakona, vnese v obstoječe zbirke podatkov, ki jih določa zakon, ki ureja socialno varstvo.

(2) Vnos podatkov v zbirke podatkov iz prejšnjega odstavka se lahko izvrši, ko je v skladu s prvim odstavkom 15. člena tega zakona sprejeta ocena, da je potrebno izdelati načrt pomoči žrtvi.

32. člen**(zbiranje podatkov)**

(1) Podatki, ki jih vsebujejo zbirke podatkov iz 31. člena tega zakona, se zbirajo neposredno od posameznika ter iz uradnih zbirk, ki jih v Republiki Sloveniji vodijo za to pooblaščen organi in organizacije.

(2) Centri za socialno delo pri izvajanju nalog na podlagi tega zakona brezplačno pridobivajo podatke, ki jih potrebujejo za namene iz 30. člena tega zakona in za namene zbiranja podatkov po zakonu, ki ureja socialno varstvo, iz obstoječih zbirk podatkov naslednjih upravljavcev:

– Ministrstva za notranje zadeve – podatke o posamezniku in družinskih članih (ime in priimek, datum rojstva, podatke o državljanstvu, podatke o prebivališču), podatke o sklenjenih zakonskih zvezah, razvezah in registriranih istospolnih partnerskih skupnostih iz centralnega registra prebivalstva in podatke o gospodinjstvu iz drugih evidenc ministrstva za notranje zadeve;

– policije – podatke o izdanih odredbah za prepoved približevanja;

– izvajalcev vzgojne in izobraževalne dejavnosti – podatke o vključitvi v vzgojno izobraževalni zavod ter podatke iz zbirke podatkov o otrocih in mladostnikih, ki potrebujejo pomoč in svetovanje;

– Ministrstva za zdravje, Inštituta za varovanje zdravja in drugih izvajalcev zdravstvene dejavnosti – podatke o zdravstvenem stanju oziroma invalidnosti;

– Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Republike Slovenije – podatke o zavarovancih in uživalcih pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja;

– Javnega jamstvenega in preživninskega sklada Republike Slovenije – podatke o izplačanem nadomestilu preživnine;

– Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje – podatke o brezposelnih osebah ter o datumu in razlogih prenehanja vodenja v evidenci brezposelnih oseb in razlogih prenehanja izplačevanja materialnih pravic;

– javnih socialnovarstvenih zavodov in koncesionarjev s področja socialnega varstva – podatke o uživalcih pravic iz zakona, ki ureja starševsko varstvo in družinska razmerja ter iz zakona, ki ureja socialno varstvo, podatke o preživetih, o postavitvi pod skrbništvo in o imenovanju skrbnika, o namestitvi v rejništvo po zakonu, ki ureja izvajanje rejniške dejavnosti, o vključitvi v socialnovarstvene storitve oziroma programe in o obravnavah nasilja v družini;

– delodajalcev – podatke o zaposlitvi.

(3) V primerih iz prvega in drugega odstavka tega člena posameznikov, na katere se podatki nanašajo, ni potrebno predhodno seznani.

33. člen

(hramba podatkov)

Osební podatki, ki so vpisani v zbirke podatkov iz 31. člena tega zakona, se hranijo največ deset let po vpisu. Po poteku tega roka se podatki arhivirajo.

Šesti del: PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

34. člen

(uporaba določbe o zagovorniku)

Določba 8. člena tega zakona se začne uporabljati z uveljavitvijo posebnega zakona, ki bo urejal pravico žrtev do zagovornika.

35. člen

(rok za predložitev nacionalnega programa)

Vlada najkasneje v enem letu po uveljavitvi tega zakona predloži državnemu zboru nacionalni program iz 11. člena tega zakona.

36. člen

(rok za sprejem podzakonskih predpisov)

Postopke, pravila in obseg izobraževanja iz 10. člena tega zakona morajo pristojni ministri sprejeti v enem letu po uveljavitvi tega zakona. Minister, pristojen za delo, družino in socialne zadeve, določi postopke medsebojnega obveščanja in nudenja pomoči iz 10. člena ter podzakonski predpis iz četrtega odstavka 14. člena tega zakona v enem letu po uveljavitvi tega zakona.

37. člen

(rok za določitev območja)

Ustanovitelj centrov za socialno delo določi območje v okviru tretjega odstavka 16. člena tega zakona v šestih mesecih po uveljavitvi tega zakona.

38. člen

(uveljavitev)

Uradni list Republike Slovenije

12. stran od 12

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 542-08/07-4/1

Ljubljana, dne 1. februarja 2008

EPA 1654-IV

Podpredsednik
Državnega zbora
Republike Slovenije
mag. Vasja Klavžar l.r.

Na vrh

[<< Nazaj](#)

**31 Uradni list RS, št. 31/2009
z dne 20. 4. 2009**

1386. Pravilnik o sodelovanju organov ter o delovanju centrov za socialno delo, multidisciplinarnih timov in regijskih služb pri obravnavi nasilja v družini, Stran 4453

Na podlagi 10. in 14. člena ter za izvedbo 16. člena Zakona o preprečevanju nasilja v družini (Uradni list RS, št. 16/08) izdaja minister za delo, družino in socialne zadeve

P R A V I L N I K

o sodelovanju organov ter o delovanju centrov za socialno delo, multidisciplinarnih timov in regijskih služb pri obravnavi nasilja v družini

I. UVODNA DOLOČBA

1. člen

Ta pravilnik določa postopke medsebojnega obveščanja in nudenja pomoči med državnimi organi, nosilci javnih pooblastil, izvajalci javnih služb, organi samoupravnih lokalnih skupnosti ter nevladnimi organizacijami (v nadaljnjem besedilu: organi), organiziranost, sestavo in način dela multidisciplinarnih timov za obravnavanje nasilja v družini pri centrih za socialno delo, vlogo centrov za socialno delo pri obravnavi nasilja v družini, organiziranost regijskih služb za koordinacijo in pomoč žrtvam nasilja ter izobraževanje strokovnih delavcev socialno-varstvenih zavodov.

II. POSTOPKI MEDSEBOJNEGA OBVEŠČANJA IN NUDENJA POMOČI

2. člen

Koordinacijo medinstitucionalnega sodelovanja vodi center za socialno delo, ki je krajevno pristojen za obravnavo konkretnega primera nasilja v družini (v nadaljnjem besedilu: CSD). Oblika medinstitucionalnega sodelovanja je tudi obravnavanje primera nasilja v multidisciplinarnem timu za obravnavanje nasilja v družini.

3. člen

Z žrtvami nasilja je treba ravnati obzirno in spoštovati njihovo dostojanstvo.

4. člen

(1) Vsi organi so ob zaznavi nasilja v družini dolžni v štiriindvajsetih urah od seznanitve z okoliščinami obvestiti CSD.

(2) Kadar gre za okoliščine, na podlagi katerih je mogoče sklepati, da je žrtev nasilja otrok, so organi v roku iz prejšnjega odstavka dolžni obvestiti CSD, policijo ali državno tožilstvo.

(3) Informacijo o nasilju se posreduje v pisni ali elektronski obliki oziroma po telefonu. Informacijo, dano po telefonu, je potrebno posredovati tudi pisno, najkasneje v treh dneh. V informaciji je potrebno navesti vsa strokovna opažanja, iz katerih je mogoče sklepati, da se izvaja nasilje v družini.

(4) Po prejemu obvestila CSD:

- izvede vse potrebno za zaščito žrtve in pomoči v okviru svojih pristojnosti;
- zbira informacije o ogroženosti žrtve od vseh organov, od katerih se pričakuje, da bi s takimi informacijami razpolagali;
- če pri zbiranju informacij ugotovi obstoj okoliščin, ki kažejo na storitev kaznivega dejanja ali to izhaja iz obvestila, CSD obvesti policijo, s katero uskladi začetne aktivnosti in delovanje skladno s pristojnostmi in pravili stroke;
- v roku petih dni je organu, ki je posredoval obvestilo o zaznavi nasilja, dolžan posredovati povratno informacijo o opravljenih začetnih aktivnostih.

5. člen

(1) V primeru neposredne ogroženosti, ko je potrebna takojšnja zaščita žrtve, so vsi organi dolžni takoj po telefonu obvestiti CSD oziroma policijo. Informacijo po telefonu je potrebno posredovati tudi pisno, najkasneje v štiriindvajsetih urah.

(2) CSD in policija takoj medsebojno izmenjata informacije o obvestilu iz prejšnjega odstavka v pisni oziroma elektronski obliki ali po telefonu in se informirata ter se skladno s pristojnostmi in pravili stroke uskladi o začetnih aktivnostih.

III. VLOGA IN DELOVANJE CSD TER ORGANIZIRANOST IN DELO MULTIDISCIPLINARNIH TIMOV IN REGIJSKIH SLUŽB

1. Vloga in delovanje CSD pri obravnavi nasilja v družini

6. člen

(1) Pri obravnavi nasilja v družini CSD deluje z namenom povečanja varnosti žrtve nasilja, preprečevanja novega nasilja, motiviranja žrtve za vključitev v pomoč in sprejemanja ukrepov za zaščito pravic in koristi žrtve. CSD pri obravnavi nasilja v družini sodeluje z organi.

(2) CSD takoj po prejemu informacije o nasilju v družini prouči okoliščine primera ter zbere vse že znane informacije v okviru CSD. Na podlagi tako zbranih informacij izdela oceno ogroženosti žrtve in oceni potrebo po pripravi načrta pomoči žrtvi. Če oceni, da je pri tem potrebno sodelovanje drugih organov, se pri CSD oblikuje multidisciplinarni tim v skladu z 8. členom tega pravilnika. Pobudo za oblikovanje tima lahko da CSD tudi vsak organ iz 1. člena tega pravilnika.

(3) V primeru potrebe po takojšnji intervenciji se takoj poskrbi za varnost žrtve, nato pa se izvedejo aktivnosti iz prejšnjega odstavka.

(4) Kadar je o nasilju v družini obveščen samo CSD, odgovorni strokovni delavec informacijo o zaznanem nasilju takoj posreduje policiji. Kadar gre za sum storitve kaznivega dejanja, kjer je žrtev nasilja otrok, se takoj poda prijava na policijo ali državno tožilstvo, CSD pa izvede vse ukrepe za zaščito žrtve skladno s strokovnimi smernicami za delo z žrtvami nasilja.

2. Vloga, sestava in način dela multidisciplinarnega tima za obravnavanje nasilja v družini

7. člen

Naloge multidisciplinarnega tima za obravnavanje nasilja v družini, ki so usmerjene v zagotovitev dolgoročne varnosti žrtve, so:

- izmenjava informacij za razjasnitev okoliščin, potrebnih za zaščito in pomoč žrtvi po telefonu, elektronski pošti in na sejah, ki jih sklicuje CSD;
- usklajevanje aktivnosti;
- seznanitev žrtve z vsemi oblikami pomoči, ki jih nudijo organi;
- izdelava načrta pomoči žrtvi in spremljanje njegovega izvajanja, če je to glede na izdelano oceno ogroženosti žrtve potrebno;
- nudenje najustreznejše zaščite žrtvi;
- sprejemanje odločitev z namenom izvajanja pomoči.

8. člen

(1) Multidisciplinarni tim za obravnavanje nasilja v družini (v nadaljnjem besedilu: tim) sestavlja skupina strokovnjakov z namenom zagotoviti celovito pomoč in zaščito posamezni žrtvi. Oblikuje se, če strokovni delavec CSD, ki je nosilec primera, presodi, da je za sprejem ocene o potrebnosti izdelave načrta pomoči žrtvi ali za njegovo oblikovanje in izvajanje potrebno sodelovanje drugih organov. CSD te organe pozove k sodelovanju v timu.

(2) CSD poleg nosilca primera določi še najmanj enega člana tima izmed delavcev CSD. Član tima je lahko tudi regijski koordinator za preprečevanje nasilja.

(3) Organi, ki jih CSD pozove k sodelovanju v timu v konkretnem primeru, so se na vabilo CSD dolžni odzvati in določiti predstavnika, ki bo član tima. Člani so za svoje delo v timu odgovorni organom, ki so jih določili v tim.

(4) Tim vodi strokovni delavec CSD, ki je nosilec primera.

9. člen

(1) Tim je ustanovljen, ko se sestane na svoji prvi seji. Sejo se skliče v najkrajšem možnem času, oziroma najkasneje v treh dneh po določitvi njegovih članov. Člani tima so se dolžni udeleževati sej na podlagi vabila, ki ga pošlje CSD. Tim se sestaja na sejah, kjer sprejema sklepe o svojih odločitvah v obravnavanem primeru, glede na okoliščine primera pa lahko člani tima komunicirajo tudi na drug primeren način (preko telefona, elektronske pošte ...).

(2) Na sejah se o delu tima piše zapisnik, ki vsebuje mnenje tima in sprejete sklepe. Če člani tima komunicirajo na drug primeren način, o poteku dogovorov naredi zapisnik vodja tima. Zapisnik je uradni dokument, varovan v skladu s predpisi, ki urejajo zbiranje in varstvo osebnih podatkov ter vodenje in hranjenje dokumentacije. Zapisnik se posreduje članom tima. Na sejah tima je javnost izključena.

(3) Tim zagotavlja usklajeno, enotno in učinkovito delovanje sodelujočih organov. Organi, katerih predstavniki sodelujejo kot člani tima, morajo zagotoviti, da se bodo sklepi, sprejeti na sejah tima, uresničevali. Skupaj z žrtvijo se na podlagi sprejetih odločitev aktivno izvajajo vključitve v razpoložljive oblike pomoči.

(4) Na določeno sejo tima se lahko povabi tudi strokovnjak s posebnimi znanji, ki lahko pripomore k boljši obravnavi žrtve ali razjasnitvi določenih vprašanj, ni pa član tima.

10. člen

(1) Tim na podlagi ocene ogroženosti pripravi načrt pomoči žrtvi, ki mora biti usklajen z njenimi sposobnostmi in željami. Načrt pomoči je seznam aktivnosti in ukrepov, ki ga v sodelovanju z žrtvijo oblikujejo člani tima. Na sejo tima, na kateri se sprejme načrt pomoči, se povabi žrtev, ki jo lahko spremlja spremljevalec. V načrtu pomoči žrtvi je potrebno jasno opredeliti oblike pomoči, način spremljanja, trajanje in cilje obravnave. Tim opredeli naloge in vloge vključenih

organov pri izvedbi načrta pomoči. Tim lahko v sodelovanju z žrtvijo spremeni načrti pomoči, če je to potrebno zaradi novih oziroma spremenjenih okoliščin. Če je žrtev nasilja otrok, se na sejo tima za izdelavo načrta pomoči povabi roditelja, ki otroka ne ogroža, če je njegova udeležba v otrokovo korist, oziroma otrokovega skrbnika.

(2) V okviru načrta pomoči žrtvi se posebej za otroka naredi ocena ogroženosti in predvidijo ustrezni ukrepi, tako za delo z družino kot za delo z otrokom, kjer je najprej potrebno poskrbeti za otrokovo varnost. V načrtu pomoči žrtvi je potrebno določiti, kako trajno zaščititi otroka in nuditi pomoč družini za spremembe v ravnanju.

11. člen

(1) Tim na vsaki seji preveri potek in spremlja uresničevanje svojih sklepov, ki so bili sprejeti z načrtom pomoči žrtvi in pomaga pri usmerjanju nadaljnjega dela organov. Na sejah se člani tima med seboj obveščajo o vseh aktivnostih, ki jih sami in njihovi organi izvajajo za pomoč žrtvi ter opravijo evalvacijo načrta in učinkovitosti postopkov, pri čemer ves čas obravnave primera spremljajo morebitne nastale spremembe in jih ustrezno upoštevajo pri svojem delu.

(2) Odgovorni strokovni delavec na CSD o izrečenih ukrepih za zaščito otrok žrtev nasilja obvešča tim. Na timu se opravi evalvacija doseženega nivoja sprememb v družini in položaja otroka, ponovno se pripravi ocena ogroženosti, preverijo se potrebe po nadaljevanju procesa obravnave in pomoči oziroma po trajanju ukrepov za zaščito otroka.

12. člen

Člani tima morajo vse podatke, ki jih pridobijo pri obravnavanju posameznega primera, varovati kot zaupne. Delo tima se v določeni zadevi zaključi, ko je načrt pomoči žrtvi realiziran oziroma, ko je žrtvi zagotovljena varnost. O tem pošlje CSD vsem članom tima obvestilo.

3. Organiziranje regijske službe za koordinacijo in pomoč žrtvam nasilja

13. člen

(1) Regijska služba za koordinacijo in pomoč žrtvam nasilja (v nadaljnjem besedilu: regijska služba) koordinira in izvaja naloge za ugotavljanje in preprečevanje nasilja v družini, povezuje dejavnosti organov in organizacij ter spremlja in analizira pojave nasilja v družini v regiji.

(2) Regijska služba vključuje interventno službo, krizni center ter regijskega koordinatorja za preprečevanje nasilja (v nadaljnjem besedilu: regijski koordinator).

14. člen

Število regijskih služb v Republiki Sloveniji in območja njihovega delovanja določi s sklepom Vlada Republike Slovenije.

15. člen

(1) Regijski koordinator vodi in organizira delo regijske službe, pripravlja in načrtuje izvajanje nalog interventne službe.

(2) Regijski koordinator opravlja naloge strokovne podpore ter naloge organizacije in vzdrževanja mreže socialno varstvenih storitev. Sodeluje pri usposabljanju strokovnih delavcev ter pri razvojnih nalogah na področju nasilja v družini.

(3) Regijski koordinator na podlagi predloga CSD in v sodelovanju s strokovnimi delavci CSD zagotovi povzročitelju nasilja v družini storitev prve socialne pomoči v primerih izreka ukrepa prepovedi približevanja.

(4) Regijski koordinatorji analizirajo podatke glede obsega pojava nasilja v družini na regijski ravni, ki jih zbirajo CSD-ji na podlagi zakona, ki ureja preprečevanje nasilja v družini, ter na tem področju sodelujejo pri načrtovanju politike na državni ravni.

16. člen

(1) Regijska služba sodeluje z organi, ki delujejo na območju delovanja regijske službe, ter sodelujejo pri reševanju problematike nasilja v družini v določenem okolju tako, da najmanj enkrat letno povabi na delovni sestanek njihove predstojnike, v skladu s predhodnim dogovorom med regijskim koordinatorjem in predstojniki.

(2) Na delovnem sestanku se obravnava aktualna vprašanja medsebojnega sodelovanja in načrtujejo skupne potrebe postavljanja programov.

17. člen

(1) Interventna služba izvaja naloge posredovanja v vseh nujnih in neodložljivih primerih izven poslovnega časa CSD. V tistem času mora interventna služba poskrbeti za vsa nujna opravila, ki zmanjšujejo ogroženost žrtev nasilja in žrtve takoj krizno namestiti na za njih varne lokacije, če je to potrebno.

(2) Za izvajanje interventne službe v posamezni regijski službi se pripravi lista delavcev, regijski koordinator pa s temi delavci organizira delo interventne službe. Na listo delavcev za izvajanje interventne službe se vpišejo strokovni delavci tistih CSD-jev, ki spadajo v to regijo, na podlagi danega soglasja, in sicer za dobo treh let. Razpored strokovnih delavcev CSD za izvajanje interventne službe na določenem območju pripravi regijski koordinator.

(3) Interventna služba takoj po posredovanju pisno obvesti CSD po elektronski pošti ali po telefaksu.

18. člen

Krizni centri morajo zagotoviti krizno namestitev žrtev nasilja ter jim nuditi pomoč, prav tako pa jim morajo ponuditi vključitev v programe, ki so zanje najbolj primerni. Krizni centri zagotavljajo namestitve oseb glede na namen njihovega organiziranja oziroma po potrebi tudi drugih oseb, ki zaradi svoje varnosti potrebujejo nujno namestitev, na podlagi strokovne ocene delavca kriznega centra in združljivosti njihove namestitve z že nameščenimi uporabniki. Strokovni delavci kriznih centrov se po potrebi vključujejo v delo tima.

IV. IZOBRAŽEVANJE

19. člen

(1) Strokovni delavci v socialno-varstvenih zavodih, ki se v okviru svojega dela srečujejo z žrtvami oziroma povzročitelji nasilja, oziroma so zadolženi za opravljanje nalog na področju nasilja, se morajo redno izobraževati s področja nasilja v obsegu najmanj treh dni na leto. Vsebinsko tega izobraževanja vsako leto določi minister za delo, družino in socialne zadeve.

(2) Socialno-varstveni zavodi morajo strokovnim delavcem omogočiti izobraževanje iz prejšnjega odstavka.

20. člen

Izvajalca izobraževanja iz prejšnjega člena sta Skupnost CSD Slovenije in Socialna zbornica Slovenije.

Uradni list Republike Slovenije

6. stran od 6

V. KONČNA DOLOČBA

21. člen

Ta pravilnik začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 0072-1/2009-13

Ljubljana, dne 14. aprila 2009

EVA 2009-2611-0027

dr. Ivan Svetlik l.r.
Minister
za delo, družino in socialne zadeve

Na vrh

[<< Nazaj](#)

**25 Uradni list RS, št. 25/2010
z dne 26. 3. 2010**

1100. Pravilnik o sodelovanju policije z drugimi organi in organizacijami pri odkrivanju in preprečevanju nasilja v družini.
Stran 3453.

Na podlagi tretjega in četrtega odstavka 10. člena Zakona o preprečevanju nasilja v družini (Uradni list RS, št. 16/08) izdaja ministrica za notranje zadeve v soglasju z ministrom za delo, družino in socialne zadeve

P R A V I L N I K

o sodelovanju policije z drugimi organi in organizacijami pri odkrivanju in preprečevanju nasilja v družini

I. UVODNE DOLOČBE

1. člen

(vsebina pravilnika)

Ta pravilnik določa pravila in postopke obveščanja in sodelovanja policije z organi in organizacijami pri obravnavi primerov nasilja v družini in pravila za usklajeno delovanje s centri za socialno delo (v nadaljnjem besedilu: CSD) ter ureja usposabljanje policistov in kriminalistov za področje nasilja v družini.

2. člen

(uporaba pravilnika in drugih predpisov)

(1) Skladno s tem pravilnikom so dolžni ravnati policisti in kriminalisti, katerih delo je preprečevanje in preiskovanje prekrškov in kaznivih dejanj s področja nasilja v družini, pa tudi tisti, ki občasno obravnavajo tovrstne delikte.

(2) Pri obravnavanju nasilja v družini policisti ravnavo skladno s predpisi, ki urejajo kazenski postopek, prekrške in kazniva dejanja ter policijska pooblastila. Upoštevati morajo tudi interne akte, ki predpisujejo posamezne postopke.

3. člen

(pojem otroka)

Pojem otroka v tem pravilniku se uporablja za osebo do 18. leta starosti.

II. OBVEŠČANJE CSD IN USKLAJEVANJE DEJAVNOSTI

4. člen

(obveščanje CSD)

Policija v štiriindvajsetih urah po prejemu obvestila ali zaznave nasilja v družini obvesti CSD v naslednjih primerih:

- ko izve za okoliščine, na podlagi katerih lahko sklepa, da je otrok neposredna žrtev nasilja ali če je pri izvajanju nasilja prisoten ali če živi v okolju, kjer se nasilje izvaja;
- ko izve za okoliščine, na podlagi katerih lahko sklepa, da je žrtev nasilja slabotna ali invalidna oseba ali oseba pod skrbništvom;
- ko obstajajo razlogi za sum, da je bilo z nasiljem nad polnoletno osebo storjeno kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti;
- če polnoletna žrtev obveščanju ne nasprotuje, pa tudi v primerih prekrškov ali kaznivih dejanj, ki se preganjajo na predlog oškodovanca ali na zasebno tožbo.

5. člen

(način obveščanja)

(1) Obvestilo o nasilju v družini policija posreduje CSD v pisni ali elektronski obliki oziroma po telefonu ali osebno. Obvestilo po telefonu ali osebno je treba najkasneje v treh dneh posredovati tudi pisno.

(2) Pisno obvestilo vsebuje:

- podatke o času sprejema prijave oziroma obvestila,
- podatke o prijavitelju,
- podatke o domnevni žrtvi,
- podatke o domnevnem povzročitelju nasilja,
- kratek opis nasilnega dejanja,
- morebitne dodatne informacije oziroma strokovna opažanja, iz katerih je mogoče sklepati, da se izvaja nasilje v družini,
- ime in priimek kontaktne osebe.

(3) Obrazec obvestila je priloga tega pravilnika in je njegov sestavni del.

6. člen

(predlog sklica multidisciplinarnega tima za obravnavanje nasilja v družini)

(1) Policija lahko v obvestilu iz prejšnjega člena predlaga CSD sklic multidisciplinarnega tima za obravnavanje nasilja v družini (v nadaljnjem besedilu: tim), če oceni:

- da je potrebno neposredno sodelovanje ter uskladitev dejavnosti organov in organizacij za zagotovitev varnosti žrtve ali za izmenjavo informacij in razjasnitev okoliščin, potrebnih za zaščito žrtve, in

– da obstaja verjetnost ponovitve nasilnih ravnanj z možnostjo nastanka hujših posledic ali da se nasilje dogaja že dlje časa ali ko je bila storilcu izrečena prepoved približevanja po predpisu, ki ureja pooblastila policije.

(2) Če je policija predlagala sklic tima in varnost žrtve ni neposredno ogrožena, policija nadaljuje s svojimi aktivnostmi po posvetu s CSD oziroma s člani tima.

7. člen

(usklajeno delovanje policije in CSD)

(1) Če CSD v roku treh dni od podaje predloga policije za sklic tima ne skliče seje tima oziroma policiji ne posreduje povratnih informacij o njenem predlogu, policija nadaljuje z dejavnostmi v okviru svojih pristojnosti brez predhodnega usklajevanja s CSD.

(2) Če CSD posreduje prijavo policiji, se delavca obeh institucij, odgovorna za primer, v najkrajšem možnem času, najpozneje pa v treh dneh, posvetujeta in uskladita nadaljnje dejavnosti.

8. člen

(sodelovanje v primerih neposredne ogroženosti)

(1) V primerih, ko je očitno, da je življenje oziroma zdravje žrtve v nevarnosti in policija oceni, da je nujna takojšnja policijska intervencija, ukrepa takoj v skladu s predpisi, ki urejajo kazenski postopek in delovanje ter pooblastila policije, brez predhodnega posvetovanja s CSD.

(2) Ob intervenciji policija takoj obvesti CSD po telefonu ali osebno, v 24 urah pa pošlje pisno obvestilo iz drugega odstavka 5. člena tega pravilnika. V pisnem obvestilu navede tudi izvedene dejavnosti, v nadaljnjem postopku pa sodeluje s CSD na način, določen s tem pravilnikom.

III. SODELOVANJE V MULTIDISCIPLINARNEM TIMU ZA OBRAVNAVANJE NASILJA V DRUŽINI

9. člen

(določitev predstavnika policije za sodelovanje v timu)

(1) Policija je na poziv CSD dolžna imenovati predstavnika v timu, ki ga CSD ustanovi na podlagi pravilnika, ki ureja sodelovanje organov in organizacij ter delovanje CSD, multidisciplinarnih timov in regijskih služb pri obravnavi nasilja v družini.

(2) Predstavniki policije se mora udeleževati sej tima in sodelovati z drugimi člani na dogovorjene načine (komuniciranje preko telefona, elektronske pošte ...).

10. člen

(naloge predstavnika policije v timu)

(1) Predstavniki policije, ki se udeleži sej tima, mora biti podrobno seznanjen s primerom, imeti mora znanje o možnih ukrepih za preprečevanje tveganja za nadaljnje nasilje, poznati način timskega dela in sprejemanja odločitev.

(2) Predstavniki policije se vključuje v delo tima predvsem tako, da:

- izmenjuje informacije, ki so potrebne za razjasnitev okoliščin pri zagotovitvi varstva in pomoči žrtvi,
- pridobiva informacije, pomembne za strokovno ukrepanje policije,
- posreduje informacije, pomembne za ukrepanje drugih organov in organizacij, predvsem o tem, kdo je osumljen storitve kaznivega dejanja, kdo je o kaznivem dejanju vedel pred prijavo, kako se na razkritje nasilja odzivajo družinski člani, kdo je, poleg glavnega osumljenca, še osumljen storitve kaznivega dejanja in druga dejstva, znana predstavniku policije,
- v skladu s pristojnostmi in pravili stroke usklajuje dejavnosti policije z dejavnostmi drugih organov in organizacij,
- zagotavlja pomoč CSD pri izvajanju nujnih ukrepov v skladu z zakonodajo,
- sodeluje pri oblikovanju in izvajanju načrta pomoči.

11. člen

(sodelovanje policije, kadar ni pogojev za uvedbo kazenskega postopka)

Če zbrani dokazi po oceni policije oziroma državnega tožilca ne potrdijo takšne stopnje suma storitve kaznivega dejanja, ki je potrebna za uvedbo kazenskega postopka, predstavnik policije še naprej sodeluje v timu, če CSD izrecno želi sodelovanje policije zaradi razjasnitve določenih dejstev, ki jih je policija predhodno zbrala, ali zaradi odločitve o nadaljnjih ukrepih v civilnih postopkih, ki jih bo za zaščito otroka žrtve izvedel ali predlagal CSD. Na zaprosilo CSD policija posreduje podatke, potrebne za izvedbo postopkov za zaščito žrtve, v obliki poročila.

IV. USPOSABLJANJE

12. člen

(usposabljanje s področja nasilja v družini)

(1) Policisti in kriminalisti, ki se ukvarjajo s preprečevanjem in preiskovanjem kaznivih dejanj s področja nasilja v družini, se morajo redno usposabljati najmanj tri dni na leto.

(2) Policisti in kriminalisti, ki občasno obravnavajo primere nasilja v družini, se morajo usposabljati najmanj en dan na leto.

(3) Vodje policijskih enot so dolžni omogočiti policistom in kriminalistom usposabljanje v obsegu, kot je določeno v prvem in drugem odstavku tega člena.

(4) Vsebina usposabljanja je določena s programom, ki ga določi generalni direktor policije.

(5) Usposabljanja organizira generalna policijska uprava v sodelovanju z drugimi enotami policije. Pri izvedbi sodelujejo policisti in kriminalisti, ki so uspešno zaključili predpisani program usposabljanja za preprečevanje nasilja v družini za multiplikatorje.

V. KONČNA DOLOČBA

13. člen

Ta pravilnik začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Uradni list Republike Slovenije

5. stran od 5

Ljubljana, dne 19. marca 2010

EVA 2009-1711-0045

Katarina Kresal l.r.
Ministrica
za notranje zadeve
Soglašam!

dr. Ivan Svetlik l.r.
Minister
za delo, družino in socialne zadeve

Obvestilo o zaznavi nasilja v družini

Na vrh

[<< Nazaj](#)

MINISTRSTVA**1876. Pravilnik o pravilih in postopkih pri obravnavanju nasilja v družini pri izvajanju zdravstvene dejavnosti**

Na podlagi tretjega odstavka 10. člena Zakona o preprečevanju nasilja v družini (Uradni list RS, št. 16/08) izdaja minister za zdravje v soglasju z ministrom za delo, družino in socialne zadeve

PRAVILNIK**o pravilih in postopkih pri obravnavanju nasilja v družini pri izvajanju zdravstvene dejavnosti****1. člen**

(1) Ta pravilnik ureja pravila in postopke, način obveščanja ter organe obveščanja za usklajeno delovanje zdravstvenih delavcev pri izvajanju zdravstvene dejavnosti v zvezi z obravnavo žrtev nasilja v družini (v nadaljnjem besedilu: žrtve nasilja).

(2) Obravnava iz prejšnjega odstavka se nanaša na:

- prepoznavanje nasilja v družini,
- pravila in postopke pri obravnavi žrtev nasilja,
- izobraževanje zdravstvenih delavcev na področju nasilja v družini.

2. člen

(1) Nasilje v družini se obravnava kot pomemben zdravstveni problem, pri katerem žrtve nasilja utrpijo kratkotrajne ali dolgotrajne fizične oziroma psihične posledice na zdravju.

(2) Pri obravnavi nasilja v družini zdravstveni delavci ravnaajo spoštljivo in sočutno z žrtvami nasilja in jih ne obsojajo, njihovo zdravje in varnost pa sta na prvem mestu.

(3) Sestavni del obravnave nasilja v družini obsega tudi psihološko podporo, svetovanje, posredovanje informacij o drugih oblikah pomoči žrtvam nasilja in postopke obveščanja o nasilju v družini.

3. člen

Zdravstveni delavci pri svojem delu sledijo strokovnim smernicam za obravnavo nasilja v družini, ki jih potrdi Zdravstveni svet.

4. člen

Poizvedovanje o izpostavljenosti nasilju v družini se izvaja v vseh primerih, pri katerih iz okoliščin in zdravstvene obravnave obstaja sum, da je obravnavana oseba žrtev nasilja.

5. člen

(1) Zdravstveni delavec, ki pri svojem delu izve za okoliščine, na podlagi katerih je mogoče sklepati, da se izvaja nasilje v družini, o tem najpozneje v 24 urah obvesti pristojni center za socialno delo, razen če žrtev nasilja temu izrecno nasprotuje in ne gre za sum storitve kaznivnega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti. Obvestilo se posreduje pisno, v elektronski obliki ali po telefonu.

(2) Ne glede na prejšnji odstavek, v nujnih primerih, ko je ogroženo življenje žrtve nasilja ali njenih otrok, zdravstveni delavec takoj obvesti policijo na telefonsko številko 113 ali pristojni center za socialno delo.

(3) V primeru nasilja v družini nad otroci, zdravstveni delavec najpozneje v 24 urah o tem obvesti pristojni center za socialno delo, policijo ali državno tožilstvo. Obvestilo se posreduje pisno, v elektronski obliki ali po telefonu.

(4) Obvestilo po telefonu iz prvega, drugega in tretjega odstavka tega člena, zdravstveni delavec najpozneje v treh dneh od obvestila posreduje tudi pisno.

(5) Obvestilo iz prvega, drugega in tretjega odstavka tega člena zdravstveni delavec najpozneje v treh dneh od obvestila v vednost pošlje tudi izbranemu zdravniku oziroma pediateru osebe, ki naj bi bila žrtev nasilja.

(6) Pisno obvestilo iz tega člena se posreduje na obrazcu iz Priloge, ki je sestavni del tega pravilnika.

6. člen

Izbrani zdravnik oziroma pediater ali drug zdravstveni delavec se vključi v obravnavo žrtev nasilja ter sodeluje v multidisciplinarnem timu za obravnavanje nasilja v družini pri pristojnem centru za socialno delo.

7. člen

(1) Zdravstveni delavec ob vsaki obravnavi žrtve nasilja oceni njeno ogroženost in ogroženost morebitnih otrok žrtve nasilja.

(2) Zdravstveni delavec z natančnim opisom zdravstvenega stanja osebe oziroma okoliščin, na podlagi katerih je mogoče sklepati, da gre za nasilje v družini, sum nasilja evidentira v zdravstveni dokumentaciji obravnavane osebe.

8. člen

(1) Za prepoznavanje nasilja v družini se izvaja izobraževanje zdravstvenih delavcev o nasilju v družini.

(2) Izobraževanja o nasilju v družini se morajo udeležiti zdravstveni delavci, ki opravljajo zdravstveno dejavnost:

- na področju splošne oziroma družinske medicine, pediatrije, ginekologije, psihiatrije in patronažne službe,
- v urgentnih oziroma travmatoloških ambulantah in oddelkih bolnišnic,
- v svetovalnih službah.

(3) Zdravstveni delavci iz prejšnjega odstavka se udeležijo izobraževanja o nasilju v družini vsakih pet let, v obsegu najmanj 5 ur.

(4) Vsebina izobraževanja je določena s programom, ki ga določi minister, pristojen za zdravje.

(5) Izobraževanje o nasilju v družini se izvaja pri izvajalcih zdravstvene dejavnosti v okviru stalnega izobraževanja zdravstvenih delavcev.

9. člen

Zdravstveni delavci sodelujejo z drugimi organi v prizadevanju za zmanjševanje nasilja v družini in se vključujejo v lokalno in širšo skupnost pri obravnavi zdravstvenega vidika nasilja v družini.

10. člen

Izvajalci zdravstvene dejavnosti opravijo prvo izobraževanje zdravstvenih delavcev iz 8. člena tega pravilnika najpozneje v roku enega leta od njegove uveljavitve.

11. člen

Ta pravilnik začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 012-18/2008

Ljubljana, dne 21. februarja 2011

EVA 2010-2711-0033

Dorijan Marušič l.r.
Minister
za zdravje

Soglašam!

dr. Ivan Svetlik l.r.
Minister
za delo, družino
in socialne zadeve

NELEGALNOST IN (NE)LEGITIMNOST NASILJA NAD ŽENSKAMI – VLOGA DRŽAVE

Mag. Lea Javornik Novak

POVZETEK

Nasilje v družini je poznano vsem družbenim ureditvam, vendar pa različni konteksti te družbene prakse ustvarjajo različne pristope k reševanju problematike. V mednarodni praksi so najbolj poznane pravne, zdravstvene in socialne perspektive. Vse oblike zlorabe človeka ogrožajo njegov psiho-fizični razvoj in grobo kršijo temeljne človekove pravice, kot so pravica do življenja, varnosti, enakopravnosti in razvoja.

Zakon o preprečevanju nasilja v družini je pomembno prispeval k dvigu občutljivosti družbe do problema nasilja v družini, ki je vse dotlej veljalo za intimno področje sleherne družine in vanjo nima pravice posegati nihče. Spreminjanje splošnega družbenega odnosa do nasilja je dolgotrajen proces s ciljem ustvariti zdravo in spodbudno okolje, v katerem ni prostora prav za nobeno obliko nasilja.

Ključne besede: zloraba, človekove pravice, nasilje v družini, družbena odgovornost

SUMMARY

The domestic violence is well known to all different kinds of community but diverse contexts of this social practice produce different approaches to the issue; in the international level are the judicial perspective, the health perspective and the social perspective the most common perspectives for researching this issue. All types of violence, abuse, physical, psychological violence and neglect produce a serious threat for human wellbeing and healthy socialization and they violate human rights.

The Family Violence Prevention Act already had produced an important qualitative impact to arise general social sensitivity for the domestic violence issue for the first time in the history. Sensitive approach towards changing social value of non-violent behaviour as a way of living is a long term process of building a healthy and sensitive violence-free community.

Key words: abuse, human rights, domestic violence, social responsibility

UVOD

Nasilje v intimnih odnosih ima dolgo in globoko zakoreninjeno tradicijo, ki prehaja iz generacije v generacijo kot vedenjski vzorec tistega, ki znotraj takšnih odnosov odrašča, zaradi česar dobi predznak legitimnosti.

Vse vrste aktivnosti, kakor tudi vedenje v vsakdanjih življenjskih situacijah, izvira iz notranjosti posameznika bodisi zavedno bodisi nezavedno. Točneje povedano, vedenje izvira iz vrednot, ki so bile internalizirane v najzgodnejši fazi, znotraj družine (biološke ali socialne) – prostora odraščanja. Temeljna naloga družine kot primarne institucije je socializacija otrok, ki takrat, ko je uspešna, predstavlja dodano vrednost za širšo družbo ter njen prihodnji razvojni potencial.

Kadar pa pride do anomalij v družinskih odnosih, je država tista, ki ima pravico in dolžnost poseči vanjo, in ustrezno zaščititi najranljivejše člane, ki zaradi svoje starosti, stopnje zrelosti ali drugih osebnih okoliščin ne morejo poskrbeti zase, kajti sposobnosti otroka glede odločanja o svojem življenju in možnosti zapustiti nasilno družinsko okolje, so bistveno drugačne kot pri odraslih osebah. Inkriminacija nasilnih ravnanj do druge osebe je povsem nedvoumno sporočilo države v luči intolerance do tega ravnanja, posledično pa na generalni ravni do njegove splošne družbene nesprejemljivosti. Ustvarjanje pogojev za gradnjo družbe, v kateri ni mesta za nasilje, oziroma je katerakoli oblika nasilnega ravnanja nesprejemljiva, je poleg zakonodajnega dela druga pomembna aktivnost države; le z zadovoljivimi, skrbno načrtovanimi in sistematičnimi aktivnostmi na področju osveščanja in informiranja ljudi o nesprejemljivosti nasilja, je možno postopno, a vztrajno spreminjati odnos širše družbe do nasilja kot nekdanj povsem sprejetega načina vzgoje otrok kakor tudi dinamike partnerskih odnosov.

Nasilje v družini se pojavlja skozi vso zgodovino naše civilizacije, ne glede na družbeno ureditev, socialno, ekonomsko, religiozno ali kulturno okolje (Selič, 2006). Država je dolžna zagotavljati pogoje za blagostanje in varnost, k temu pa pomembno prispeva splošna družbena odgovornost in vrednotni sistem. Družba kot celota je toliko močna in zdrava, kolikor je močan in zdrav njen najšibkejši člen – najranljivejši posameznik znotraj nje. Zloraba ranljivega posameznika pa je ena najhujših zlorab nasploh, saj za seboj pusti na žrtvi nepopravljive posledice za vse življenje.

V obdobju po osamosvojitvi je bilo v Sloveniji opaziti precejšen porast (avto)agresivnega obnašanja tako v družinski kot javni sferi. Strokovne službe, ki evidentirajo pojavnost nasilja v družbi in izvajajo obravnavo posameznih primerov, so zaznale porast splošnega nasilja v družinah, tako nasilja nad ženskami in otroci, kot tudi medvrstniškega nasilja med mladimi, nasilnih dejanj s smrtnim izidom ipd. Slovenija kot »družba prehoda« v tem procesu ni nič drugačna od ostalih tranzicijskih držav, za katere je značilno soočanje z naraščajočo brezposelnostjo, izpostavljanje posameznikove odgovornosti za zagotavljanje lastne in družinske sreče, blagostanja in zdravja ob hkratnem upadu odgovornosti države in institucionalnih služb za skrb posameznika, spremembe v hierarhiji vrednot, občutenje osebne negotovosti ter druge (Sedmak, 2006).

Slovenija je prehodila dolgo, a neizogibno pot postopnega družbenega dozorevanja na področju spreminjanja vrednot, ki trčijo ob poseg v družino, v primeru katerekoli vrste nasilja kot enega od deviantnih družbenih pojavov s hudimi psihosocialnimi, ekonomskimi in tudi telesnimi posledicami. Kot država smo potrebovali dolgo časa, da smo postopno začeli javno govoriti o problematiki nasilja nad ženskami in nasilja v družini. Družina je bila sveta in nedotakljiva. Mar res? Številne ženske so zaradi različnih vzrokov (ekonomski, socialni idr.) vztrajale v nemogočih, z nasiljem prežetih partnerskih odnosih zato, ker se »ni spodobilo razvezati«.

POTREBA PO DRUŽBENI REGULACIJI ZNOTRAJ INTIMNE SFERE

Nevladne organizacije in aktivne feministke v Sloveniji so v večletnem prizadevanju in glasnem opozarjanju, da potrebujemo samostojen zakon za celovito ureditev tega področja, opravile pomembno poslanstvo in prispevale k temu, da je bil Zakon o preprečevanju nasilja v družini (v nadaljevanju ZPND) pripravljen z največjim možnim konsenzom, po drugi strani pa so glasno opozarjale, da je nedotakljivost telesa ena temeljnih človekovih pravic, ki jo je potrebno dosledno spoštovati. Svoboda enega posameznika je namreč omejena s svobodo drugega.

Družbena regulacija je torej nujno potrebna v smislu rekonstrukcije realnosti v segmentih, ki bistveno odstopajo od vedenjskih standardov in normativov civiliziranega sveta. Spreminjanje

družbenega odnosa do problematike nasilja je dolgotrajen in celovit proces, saj se tudi toleranca družbe do te vrste deviantnega vedenja ni izoblikovala čez noč.

ZPND je pomembno prispeval k dvigu občutljivosti družbe do problema nasilja v družini, ki je vse dotlej veljalo za nedotakljivo temo, ker je bila družina intimna sfera in vanjo nima pravice posegati nihče - ne sosede, ne sorodniki, in še manj država s svojimi institucijami. Da smo v Sloveniji zmogli prečkati različne vrste ideologij, ki so branile družino pred poseganjem države vanjo, je imelo svoj davek, ki ga še dan današnji plačujejo generacije: s tem, ko smo predolgo odlašali z zakonodajo s področja nasilja v družini, smo podeljevali tiho legitimiteto tem sprevrženim ravnanjem in predolgo potiskali žrtve čez lastni prag v zatočišča, medtem ko je nasilnež kot moralni zmagovalec ostajal doma po vsakem izbruhu brez resne sankcije. In v tem času so odraščale nove in nove generacije, ki so iz dneva v dan prejemale skozi lastno življenjsko izkustvo nedvoumno sporočilo: da je nasilje znotraj družine legitimno.

Sporočilo ZPND je bistveno širše, kot ga definira sama pravna norma v pogledu legalnosti in legitimnosti. Vrednote, ki jih posameznik internalizira v fazi primarne socializacije, so tiste, ki determinirajo posameznikova prepričanja (stališča) o sebi in družbi. Če so te vrednote pozitivne, bo mlad človek oblikoval prepričanja, ki bodo pozitivno naravnana. Od oblikovanih prepričanj so odvisna posameznikova pričakovanja do sebe in drugih, na podlagi pričakovanj pa je determiniran posameznikov odnos do družbe. Če prenesemo ta koncept v okvir vsakdanjega življenja, v katerem je znotraj intimne sfere prisotno nasilje, so posledice bistveno širše ne le za posameznika, temveč za družbo kot celoto. Mlad človek, ki odrašča v nasilnih odnosih (tudi če je zgolj priča nasilnim dejanjem), si znotraj svojega intimnega sveta oblikuje vrednote, na podlagi njih pa zgradi lastna prepričanja, pričakovanja, odnos do sebe in družbe; ne nazadnje se vse skupaj odrazi kot njegova aktivnost, njegova lastna dejavnost v družbi.

Hči, ki je odraščala ob nemočni materi in nasilnemu očetu, ne more imeti zdravih psiho-fizičnih temeljev, na podlagi katerih bi zgradila pozitivno samopodobo, bila sposobna prepoznati družbeno nesprejemljivo nasilno vedenje in se pravočasno odreči nasilnemu partnerju, zato hitro lahko postane žrtev - kot njena mati. Manjkata ji namreč vedenjski in izkustveni antipod - kognitivna predstava o zdravih odnosih, v katerih so temelji: spoštovanje človekovih pravic vključno z nedotakljivostjo telesa, varnost, enakopravnost med spoloma, zaupanje, zdrav partnerski odnos ipd. Živeti v ozračju, polnem sovražnosti, strahu in nasilja, v mladih osebah zbudi občutek ranljivosti, medtem ko se njihova aktivnost praviloma zrcali v dveh smereh: (1) postanejo nedostopni ali prepirljivi in »iščejo težave« ali (2) se iz strahu pred nasiljem izogibajo slehernim nesoglasjem, tudi tistim, ki so sicer povsem koristna zanj v fazi razvoja, ker se preveč bojijo soočenja (Nolte, 2004). Zelo pomembno je, da se starši zavedajo, da jih otroci ne poslušajo, temveč posnemajo. Vedenjski vzorec nasilja v družini je ključen zato, ker se znotraj disfunkcionalne družine otroci naučijo, da je nasilje neizogibno, da je edina možna izbira. Ti otroci in mladostniki odraščajo v prepričanju, da drugi ljudje z njimi ne bodo ravnali dovolj pošteno in da bo njihova edina preživetvena tehnika biti ali nasilen ali sprejeti vlogo žrtve. Tako je generacijski krog nasilja sklenjen, družbeno sporočilo pa je preneseno na novo generacijo, ki šele vstopa v življenje.

Zakonodajni vidik kot družbena regulacija

Zakonodajni okvir je prvi korak, ki pa ni zadosten, saj je družbena sprejemljivost nasilja pregloboko ukoreninjena v nacionalni karakter, da bi jo odpravil zgolj sprejem zakona. ZPND eksplicitno izpostavlja prepoved vseh nasilnih ravnanj in definira različne vrste nasilja (fizično, psihično,

ekonomsko, spolno in zanemarjanje oz. opustitev dolžne skrbi), obenem pa predvidi posebno skrb za nekatere skupine žrtev, ki sodijo v ranljivo populacijo. Poleg invalidov, starejših in oseb s posebnimi potrebami, so otroci kot najranljivejša družbena skupina, najbolj zavarovani. ZPND namreč določa, da je otrok žrtev tudi, če je le navzoč pri izvajanju nasilja nad drugimi družinskimi člani. Poleg tega mora vsakdo, ki sumi, da je otrok žrtev nasilja, to prijaviti centru za socialno delo, policiji ali državnemu tožilstvu, četudi ga zavezuje poklicna molčečnost. ZPND uvaja tudi posebno prepoved pred izpostavljanjem otrok množičnim medijem v primerih nasilja v družini, kar je velikega pomena, saj smo dolžni otroka zavarovati pred sekundarno viktimizacijo, izpostavljanju pritiskov medijev in stigmatizacijo v družbi. ZPND, izhajajoč iz navedenega, zavezuje vse izvajalce, da obravnavajo primere nasilja v družini, kjer je žrtev otrok, s posebno skrbnostjo in odgovornostjo, obenem pa zakon določa posebne ukrepe za zaščito in varstvo otrok kot žrtev nasilja (npr. da imajo koristi otrok pri obravnavanju vedno prednost pred koristmi drugih (5. člen), s čimer se posebej poudari 3. člen Konvencije o otrokovih pravicah, ki bi se sicer lahko uporabljal tudi neposredno. Dolžnost prijave nasilja nad otrokom je drugače urejena v primerjavi z odraslimi žrtvami nasilja (6. člen) in sledi mednarodnim priporočilom ter ugotovitvam različnih strok. Strožje varstvo identitete žrtve otroka (9. člen) je zaradi večjega vpliva potencialne stigmatizacije na otrokov razvoj urejena povsem na novo. ZPND daje tudi posebno pristojnost interventni službi za nujne ukrepe (13. člen), saj je država dolžna zagotoviti takojšnjo pomoč in varnost otroku, tudi ob morebitnem nasprotovanju njegovih staršev ali skrbnikov.

Povzročitelju nasilja sodišče na predlog odrasle žrtve lahko prepove vstop v skupno stanovanje in ga po potrebi prepusti v izključno uporabo žrtvi. Ta poudarek je pomembna novost v slovenskem pravnem redu, s ključnim sporočilom, da ni več žrtev tista, ki se mora umakniti iz stanovanja in oditi v varno hišo ali materinski dom, temveč se mora v tem primeru umakniti povzročitelj nasilja. Praksa pa žal kaže, da so še vedno, kljub zakonski določbi, prepogosto prav žrtve tiste, ki zapustijo dom in se začasno namestijo v zatočišču. Nerešeno sistemsko vprašanje ostaja tudi naslednje: žrtve nasilja po odhodu iz zatočišča pogosto nimajo kam, saj je razpoložljivih kapacitet za prehodne namestitve premalo oz. so na voljo zgolj v občini stalnega bivališča; to ima dobre plati (otroci obiskujejo isti vrtec/šolo, žrtev pa zaposlitev), ima pa tudi slabo plat (strah in potencialne ponovitvene nevarnosti zaradi bližine s povzročiteljem nasilja).

Delo s povzročiteljem nasilja v spreminjanju njegovega vedenja se kaže kot pomanjkljivost, čeprav je prav tako pomembno, kot delo z žrtvijo. Pri tem velja poudariti zlasti potrebo, da povzročitelj sprevidi svoja ravnanja v luči posledic, ki jih z nasiljem povzroča, obenem pa mora prevzeti polno odgovornost za takšna dejanja ter se aktivno vključiti v različne programe strokovne pomoči in treninga socialnih veščin.

ZPND predvideva tudi redno strokovno izobraževanje vseh tistih, ki se ukvarjajo s problematiko nasilja in predpisuje multidisciplinarni pristop pri obravnavi žrtve, kar se je v evropskem prostoru izkazalo zelo ustrezno in učinkovito. Izobraževanja v okviru posameznih strok, ki obravnavajo primere nasilja, od sprejema zakona potekajo redno, čeprav v praksi še vedno beležimo manko vsebin in uresničevanje določb ZPND na področju zdravstvene stroke. Zato je z medresorskega vidika, ki je v širšem evropskem prostoru prepoznan kot učinkovito orodje za delo z žrtvijo in povzročiteljem ključno, da:

- se v prakso implementirajo učinkovite doktrine dela posamezne stroke,
- da se pogloblja znanje na področjih, ki so še vedno tabuizirana (spolne zlorabe)
- da se vzpostavijo redna izobraževanja in usposabljanja strokovnih delavcev, ki delajo z otroki in mladino.

ZPND posebej izpostavlja pomen načrtnega in usklajenega izvajanja vseh tistih dejavnosti državnih institucij, civilne družbe in prebivalstva, ki lahko kakorkoli prispevajo k zmanjševanju nasilja v družini, zmanjšujejo možnost pojavnosti nasilja in obenem prispevajo tako k hitrejšemu prijavljanju nasilnih dejanj ter ustreznemu kaznovanju nasilnežev. Pomembni dopolnili zakona sta tudi sprejem petletne Resolucije o nacionalnem programu za preprečevanje nasilja v družini in sprejem dveletnih akcijskih načrtov. S slednjimi se zagotavlja transparentna poraba javnih sredstev za zmanjševanje nasilja in ciljno usmerjene aktivnosti pristojnih organov.

K nujni družbeni regulaciji vodijo širši razlogi:

- potreba po učinkovitem informiranju laične javnosti o nedotakljivosti telesa in ničelni toleranci do nasilja;
- nezadovoljivo stanje na področju nujenja pomoči osebam z izkušnjo nasilja v družini in povzročiteljem nasilja v družini;
- nezadostna pozornost v smislu specializiranih programov za osebe, ki pripadajo družbenim skupinam z manj moči in imajo izkušnjo nasilja (otroci, starejši, invalidne osebe ipd.);
- ne dovolj učinkovita koordinacija vseh pristojnih organov pri reševanju konkretnih primerov nasilja v družini;
- potreba po kontinuiranem izobraževanju strokovnih delavcev pristojnih institucij (policija, pravosodje, centri za socialno delo, zdravstveno osebje, osebe na področju vzgoje in izobraževanja), ki se srečujejo tako z žrtvami kot tudi povzročitelji nasilja;
- potreba po jasno izraženem konsenzu, da pristojne institucije razvijejo doktrine in pripravijo pravila sodelovanja (podzakonski predpisi) za delo in ukrepanje v primerih nasilja v družini, ki bodo v celoti implementirani v prakso.

Strateška cilja regulacije izhajata iz temeljnih načel razvite sodobne družbe in sta naslednja:

- zaveza institucij države in civilne družbe v ustvarjanje pogojev in okoliščin, ki bodo prebivalkam in prebivalcem Republike Slovenije zagotovili življenje v varnem okolju ter na ta način omogočile kakovostno in učinkovito tako individualno kot tudi družinsko življenje;
- s strani pristojnih institucij zagotoviti načrtno, sistematično in usklajeno izvajanje vseh tistih dejavnosti, ki lahko kakorkoli prispevajo k zmanjševanju nasilja v družini, zmanjšujejo možnost pojavnosti nasilja in obenem prispevajo tako k hitrejšemu prijavljanju nasilnih dejanj ter ustreznemu sankcioniranju povzročiteljev nasilja in njihovo ustrezno obravnavo (npr. treningi socialnih veščin).

Operativni cilji, ki sledijo strateškim, so naslednji:

- Zagotoviti usklajeno delovanje pristojnih organov in sankcioniranje tistih, ki ne opravljajo svojih dolžnosti – protokoli znotraj posameznih strok. Vsi predvideni podzakonski predpisi so bili sprejeti, njihova operacionalizacija iz različnih vzrokov še vedno ni na zadovoljivi ravni, kar je nedvomno izziv za najprej.
- Spodbujanje raznovrstnosti programov za pomoč žrtvam in povzročiteljem ter zagotavljanje rednih virov njihovega financiranja (javni razpisi). V obdobju recesije je toliko bolj pomembno, sredstva, ki so zaradi vsesplošne krize okrnjena, usmerjati v aktivnosti za preprečevanje nasilja (preventiva) in zmanjševanje njegovih dolgoročnih posledic. Glede na dobro prakso nevladnega sektorja pri izvajanju programov pomoči in ozaveščanja o problematiki nasilja je nujno zagotoviti stabilen vir financiranja teh vsebin ter razširiti mrežo pomoči tako za žrtve kot tudi za povzročitelje nasilja.

Krepiti družbeno občutljivost za pojave nasilja in nesprejemljivost nasilnih dejanj ter krepitev zdravih vedenjskih vzorcev. To je eden pomembnejših razlogov za nacionalno kampanjo »VESNA – živeti brez nasilja«, ki je predvidena tudi v Resoluciji o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini 2009-2014.

RAZŠIRJENA DRUŽBENA REGULACIJA SKOZI NACIONALNO KAMPANJO »VESNA«

Družba kot človeški produkt je objektivna realnost, ki pa jo je potrebno v skladu z občimi človekovimi pravicami in temeljnimi družbenimi normami, regulirati na tistih področjih, kjer so kršene pravice posameznika ali družbene skupine. Kot rečeno, je bil zakon prvi korak, ki mu morajo slediti še drugi v prizadevanjih za ustvarjanje družbe, v kateri ni prostora za nobeno vrsto nasilja.

Prav zato je bila potrebna posebna zaveza na najvišji ravni, da se s pomočjo nacionalne kampanje »VESNA – živeti življenje brez nasilja« prispeva k ozaveščanju širše javnosti do nesprejemljivosti vseh nasilnih ravnanj nad ženskami, pri čemer je poseben poudarek dan vsem trem generacijam: mladostnicam, odraslim ženskam in starostnicam. Prizadevanja nosilcev kampanje v smislu nadgradnje zakona gredo predvsem v smeri sporočila, da zavedanje o problematiki nasilja sprejme celotna družba, zlasti kot širši družbeni, in ne posameznikov problem. Tovrstna regulacija družbe odpira plejado pomembnih sporočil posameznih strok za širšo javnost in opozarja na nesprejemljivost nasilnega vedenja.

Ženske, ki so jim bile zaradi dolgega obdobja diskriminacije na podlagi spola kršene temeljne človekove pravice, kljub prizadevanjem za enakopravnost spolov, ostajajo rizična skupina. Tri ciljne skupine žensk so za nacionalno kampanjo »VESNA« izbrane z naslednjim namenom:

Mladostnice: predstavljajo zelo ranljivo skupino žensk, ker so v fazi oblikovanja svoje lastne samopodobe in oblikovanja razmerij do drugih ljudi, zato so aktivnosti, predvidene zanje v projektu »VESNA«, usmerjene v preventivo in ozaveščanje;

Odrasle ženske: so aktivni del populacije, ki so lahko že izkusile ali še vedno doživljajo nasilje v partnerskem odnosu. Zanje je ključno seznanjanje, da je iz kroga nasilja možno izstopiti in da so jim na voljo v okviru različnih programov številne vrste pomoči (od terapevtskih do nastanitvenih), ki jih v specifični življenjski situaciji potrebujejo, da čim prej prekinemo nasilni odnos;

Starostnice: so prav tako ranljiva skupina z okrnjeno socialno mrežo; pogosto zaradi bolezni, telesne oslabelosti in potrebne nege ter pomoči pri zadovoljevanju temeljnih človekovih potreb izkušajo nasilje, predvsem v izsiljevanju s strani ožjih družinskih članov zaradi materialne koristi. Pogosto se počutijo osramočene in ponižane, ter zelo težko komu zaupajo, da so žrtve nasilja, njihova informiranost o možnih oblikah pomoči pa je pogosto okrnjena.

IZZIVI ZA PRIHODNJE OBDOBJE

Ne le zakonodaja, temveč tudi razvojne politike posameznih področij za ciljne skupine prebivalstva pomembno pripomorejo k uresničevanju strateških ciljev družbe. Cilji Resolucije o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini 2009-2014 morajo biti dosledno izvedeni, da bo v prihodnjem obdobju možna nadgradnja. Temeljna cilja tega dokumenta sta povezati ukrepe različnih resorjev in zagotoviti učinkovite dejavnosti za zmanjšanje nasilja v družini, in sicer na ravni njegovega prepoznavanja in preprečevanja. Povezovanje aktivnosti različnih resorčnih

organov je v obdobju krčenja proračunskih sredstev za razvojne programe še toliko pomembnejše, obenem pa omogoča napredek skozi skupno strokovno prepletanje, interdisciplinarno sodelovanje in ciljno usmerjene projekte, v katerih hkrati sodeluje več partnerjev.

Posebno težavo, s katero se srečujemo v zadnjih nekaj letih, in potrebuje sistemski pristop v iskanju ustreznih rešitev, je porast mladoletnih povzročiteljev nasilja, ki jim je bil izrečen ukrep prepovedi približevanja, in s tem povezana njihova začasna namestitve. Zagotavljanje primernih začasnih bivanjskih enot za različne skupine v okviru socialno-varstvenih programov je eden od pomembnejših izzivov za prihodnje kratkoročno obdobje.

Kompleksen izziv v času recesije nedvomno predstavlja tudi zagotavljanje kakovostnih programov pomoči in svetovanja za žrtve in povzročitelje nasilja kakor tudi razvoj novih vsebin, ki jih narekujejo spremembe v družbi, pri čemer je dostopnost do programov za uporabnike bistvenega pomena.

S pravnega vidika je inkriminacija nasilja v družini v Sloveniji pomembno dejanje, saj je s sprejemom zakona država posredovala širši družbi jasno in nedvoumno sporočilo, da nobena oblika nasilja ni sprejemljiva – torej ni ne legalna ne legitimna! Ta korak je pomemben, še zdaleč pa ni zadosten; družbena sprejemljivost nasilja v intimni sferi je bila dolga desetletja v slovenskem prostoru latentno tolerirana v podobni luči kot alkoholizem. Zato bodo v okviru nacionalne kampanje »VESNA« nagovorjene različne ranljive družbene skupine z namenom njihovega opolnomočenja in ustreznega osveščanja o nasilju kot kršenju temeljnih človekovih pravic.

Šele sistematični posegi države v partnerstvu s civilno družbo v spreminjanje zakoreninjenih miselnih vzorcev ljudi z izobraževanji o kakovostnih medsebojnih odnosih in o pozitivnih vzgojnih modelih brez nasilja, bodo zares zaokrožili ta kompleksen proces ustvarjanja vsem prebivalcem prijazne družbe, kjer je nenasilje enakovredna vrednota kot sprejemanje drugačnosti, spoštovanje človekovih pravic, enakopravnost spolov, strpnost ali solidarnost. Prav tako je pomembno zavedanje, da vsi s svojim delovanjem in vedenjem soustvarjamo družbo, v kateri živimo. Raven ne le formalnega, temveč predvsem dejanskega zagotavljanja temeljnih človekovih pravic, pa je determinirana s stopnjo zrelosti posamezne družbe.

VIRI IN LITERATURA

1. Črnak-Meglič, A. (2005): Otroci in mladina v prehodni družbi, Ljubljana, Založba Aristej
2. Filipčič, K., (2002): Nasilje v družini, Bonex, Ljubljana
3. Glaser, D.: Attachment and Child Protection v Child Abuse Review, BASPCAN, 2001, Volume 10, Issue 6, str. 371-375
4. Javornik Novak, L., (2009): v Guidelines on Data Collection and Monitoring Systems on Child Abuse, ChildONEurope, Series 1, Istituto degli Innocenti, Firenze
5. Javornik Novak, L., (2011): Combating Domestic Violence in Slovenia - Social Values and Legislation, International Conference: »I love. I do not hit.« The whole Europe against Child Abuse, Warsaw, 3.-4.3.2011
6. Konvencija ZN o otrokovih pravicah, Slovenija in Svet Evrope, št. 10, 1999
7. Končina Peternel, M., (1998): Pomoč otrokom, ko starši odpovedo, Zbirka Sophia 6/98
8. Nolte, L.D, Harris R., (2004): Otroci so podoba svojih staršev: starševstvo, ki oblikuje vrednote, Murska Sobota, Učila International
9. Preventing Intimate Partner and Sexual Violence Against Women, WHO, 2010

10. Renner T. e tal. (2006): Družine in družinsko življenje v Sloveniji, Koper, Založba Annales
11. Selič, P., (2006): Pravica ne biti žrtev nasilja, zbornik Zloraba in nasilje v družini in družbi, str. 9-91, Inštitut za sodno medicino Medicinske fakultete, Ljubljana
12. Sedmak, M. et al., (2006): raziskava Nasilje v družinah, ZRC, Koper
13. Zakon o preprečevanju nasilja v družini, Uradni list RS, št. 16/08, Ljubljana

NASILJE V DRUŽINI: VSTOP POLICIJE V DRUŽINO IN ODPIRANJE VRAT STROKOVNIM OBLIKAM POMOČI

Neža Miklič

Z imenom Vesna simboliziramo življenje, preporod, rast in razvoj. Edino pravo življenje je življenje razvoja in napredka, kar je možno zgolj skozi prizmo življenja brez nasilja. In zato ime projekta: VESNA – živeti življenje brez nasilja.

Prispevek je diagonalni prerez najrazličnejših aktualnih dilem, pobud in idej, kot tudi spodbude v razmislek in ukrepanje.

Nasilje v družini je bilo namreč dolga leta problem »štirih sten«. Kje smo danes? Se samo zdi, da nasilje v družini ponovno postaja problem posameznika, problem družine?

Še ne tako dolgo nazaj je žrtev nasilja v družini potrebovala deset v nekaterih primerih pa celo petnajst let, da je zbrala voljo in pogum za klic na pomoč. Pogostokrat šele takrat, ko je že zelo dobro vedela resnica pa je še kako bodla v oči, da si rešuje golo življenje, rešuje življenje svojih otrok.

In sedaj, po 25-letnem intenzivnem osveščanju o nasilju v družini kot družbenemu problemu in ob številnih zakonskih spremembah, žrtev nasilja v družini še vedno potrebuje vsaj 5 let, da poišče pomoč. Kaj je cilj? Da pokliče nemudoma, da nasilno zvezo odločno prekine in ponosno odide? Zdi se nadvse enostavno, a preveč posplošeno. Je morda cilj, da žrtev v nasilni odnos niti ne vstopa? Le kako naj nasilje sploh prepozna, saj se nasilje ne začne z »davljenjem«, niti ne z grožnjami po zlorabi orožja ali s kakšnim hudim fizičnim napadom in tudi ne s hospitalizacijo v bolnišnici. Nasilje se zelo lahko začne z: »Zdaj si moja, samo moja!«

Smo v letu 2014. Smo v Evropi, kjer 25 % Evropejk doživlja nasilje v družini, med 6 in 10 % jih nasilje v družini doživlja vsako leto svojega življenja. (Mental Health Europe, 2012)

Najbolj pogosta oblika nasilja nad ženskami je nasilno ravnanje s strani intimnega partnerja. Opisana oblika nasilja predstavlja 95 % vseh dejanj nasilja, ki se odvijajo za domačimi zidovi. (Mental Health Europe, 2012)

Razpoložljivi podatki za Evropo iz leta 2008 razkrivajo, da je polovico umorov žensk zakrivil družinski član. Ta je bil v 35 % zakonec oziroma bivši zakonec.

V Evropi vsak dan umre 7 žensk za posledicami nasilja v družini, ki ga povzroča moški storilec. V Italiji vsake 3 dni zabeležijo umor ženske, ki ga je zakrivil bodisi njen partner ali bivši partner. Leta 2008 je v Franciji 156 žensk umrlo za posledicami nasilja v družini, katerega storilec je bil bodisi intimni ali bivši intimni partner. Za posledicami je torej umrlo v povprečju vsak mesec 13 žensk. (Mental Health Europe, 2012)

Dom še vedno ostaja najbolj nevarno mesto za ženske in očitno intimni partner ostaja najhujši sovražnik. V Sloveniji ni nič drugače, smo srce Evrope.

Tabela št. 1 prikazuje število oseb, žrtev kaznivih dejanj umora in uboja (tudi poskusov), ki so bili storjeni v družini, razdeljeno po spolu v Sloveniji:

Tabela št. 1: Slovenija in število žrtev kaznivih dejanj umora in uboja v družini (po spolu)

ŽRTVE UMORA/UBOJA (V DRUŽINI)	2008	2009	2010	2011	2012	2013*
Moški	6	9	5	7	5	0
Ženske	7	10	9	8	8	3
VSI	13	19	14	15	13	3

* do 30.06.2013

Vir: Evidenca policije

Za primerjavo spodnja tabela št. 2 prikazuje podatke o vseh žrtvah kaznivih dejanj umora in uboja (tudi poskusov) v Sloveniji:

Tabela št. 2: Slovenija in število žrtev kaznivih dejanj umora in uboja (po spolu)

ŽRTVE UMORA/UBOJA	2008	2009	2010	2011	2012	2013*
Moški	21	36	28	39	32	21
Ženske	9	15	17	14	12	9
VSI	30	51	45	53	44	30

* do 30.06.2013

Vir: Evidenca policije

Podatki iz obeh tabel nazorno kažejo, da so ženske žrtve kaznivih dejanja uboja in umora kar v 1/3 vseh primerov, ki so povezani z nasiljem v družini.

Slovenska policija ne vodi posebne statistične evidence v primerih, ko pride do t.i. umora in samomora, torej ko sta oba, žrtev in storilec, pokojna, nadaljnji predkazenski postopek pa ni mogoč. Statistika je zgolj eden izmed vidikov stanja, tudi ko gre za nasilje v družini.

Hitri pregled primerov zgolj za območje Policijske uprave Ljubljana (obdobje med ... in ...) nakazujejo, da je storilec storil samomor v 16 primerih po izvršenem umoru; od tega kar v 13 primerih po umoru, izvršenem v družini.

Po drugi strani pa je zanimivo, kaj se zgodi, ko storilec ostane živ in je žrtev pokojna? V slovenskem prostoru je storilec največkrat moški (partner, bivši partner) in žrtev ženska (partnerica, bivša partnerica). Večkrat se zgodi, da storilec neposredno po dejanju pokliče sam na policijo in se naznani. Ali kar počaka na kraju dejanja, v neposredni bližini, lahko se zateče v bližnji stanovaljski objekt, gospodarsko poslopje, gozd, vinograd ipd. Policisti bodo zoper storilca odločno reagirali. Storilcu bodo odvzeli prostost zaradi ponovitvene nevarnosti in odredili t.i. policijsko pridržanje (drugi odstavek 157. člen ZKP¹ v povezavi 1. točka prvega odstavka 201. člena ZKP). Še pred potekom zakonsko določenih 48 ur, bodo storilca privedli pred preiskovalnega sodnika,

¹ Zakon o kazenskem postopku.

ta pa bo največkrat po zaslišanju storilca, zanj odredil najhujši možni ukrep – pripor. In vprašajmo se, zakaj tako hud ukrep? Žrtev je pokojna.

Da ne bo pomote, sem za to, da se iz ulic odstrani nevarne in nasilne storilce. Toda kaj se pa običajno zgodi, ko sta storilec in žrtev komajda še živa – ko gre za hudo obliko nasilja v družini, ki se ni končala z umorom ali ubojem ženske kot najhujšo posledico nasilja v družini?

Policisti bodo zoper storilca ponovno odločno reagirali.

Storilcu bodo odvzeli prostost zaradi ponovitvene nevarnosti in odredili t.i. policijsko pridržanje. Upoštevali bodo zakonsko določen čas 48 ur, storilca bodo privedli pred preiskovalnega sodnika, a ta bo največkrat po njegovem zaslišanju, zanj odredil precej milejši ukrep – prepoved približevanja. In zakaj je bil izrečen milejši ukrep? Saj je žrtev še živa in v nevarnosti, da bo storilec uspel svoje dejanje dokončati!

Vzeti življenje komu je nedopustno in nesprejemljivo, umikanje storilca v pripor je verodostojen ukrep za celotno družbo. Ostalim, vsem nam, preživelim pa služi kot oster opomin. Potreben je tehten premislek – in podajmo življenju žrtve težo, ki si jo zasluži; storimo to še v času, ko je (še) živa, kajti žrtev nujno potrebuje slišati in občutiti jasno sporočilo družbe, da je vredna živa, ne mrtva.

Dejstvo je, da je odziv družbe 21. stoletja še vedno prežet s stereotipi, predsodki in posplošenimi predstavami o nasilju, o nasilju nad ženskami.

Kdaj se nas bodo statistični podatki res dotaknili? Je res potrebno, da nas pretrese do same biti, ko se to zgodi osebi, ki jo zelo dobro poznamo, ki nam je blizu, osebi, ki jo čutimo drugače ali še huje naši mami, sestri, sorodnici ali najhuje naši hčeri. Statistika so številke in podatki, v poplavi intenzitete, zgolj neki podatki in za morebitne posameznike (medije) - zgodba. Statistika so tudi ljudje, človeška bitja in storilci so lahko naši intimni partnerji, možje, očetje, bratje ali kar je verjetno najhuje - sinovi. Res vzgajamo otroke, ki nam pomenijo največ in vse na svetu – da nekoč, ne nujno tako daleč v prihodnosti – postanejo del suhoparne statistike in morda zgodba ali še manj - novica dneva?

Osveščanje je nujno, a zgolj boljša osveščenost še ne pomeni tudi zadostni pogoj za delovanje.

Nasilje v družini je tematika, za katero se na trenutke zdi, da jo vsi poznajo, o njej »vsi že vse vedo«. Posamezniki, skupine ljudi si jemljejo pravico ali skoraj dolžnost, da svoja stališča o primerih nasilja v družini opredeljujejo jasno in glasno, a žal vedno znova enostransko, pavšalno ter izrazito posplošeno z besednjakom, ki niti ne dosega nivoja gostilniškega brbljanja.

Philip Zimarda, ameriški psiholog pravi:

»Pomoč sočloveku v modernih urbaniziranih družbah ni več družbena norma. Norma je prepustiti posameznika njegovi usodi in se brigati zase.« (Kučič, 2014, str.)

Toda Zimarda vendarle nadaljuje,

»da je psihološki učinek opazovalca bistveno bolj zapleten. Če opazovalec noče pomagati, bo podzavestno opravičil svojo pasivnost, če pa hoče pomagati, ga niti pomisleki ne bodo odvrnili.

Še več, poskusi so pokazali, da je najpomembnejši prvi korak. Takoj, ko se bo prvi odločil pomagati, bo s tem prekršil družbeno normo pasivnosti in mu bodo sledili drugi» (prav tam).

Nasilje se lahko začne kadarkoli v življenju – v otroštvu in traja do pozne starosti. In enako je z družbeno odgovornostjo – nikoli ni prepozno. Začne se pri vsakem posamezniku, ki je sestavni del družbe. Vsak od nas lahko stori nekaj, vsakdo od nas lahko stori veliko. Vsi si želimo, na skrivaj upamo, da bi v morebitnih situacijah bili deležni pomoči – strokovne in človeške.

V letu 2008 je Slovenija zašla v globalno ekonomsko recesijo, ki se z leti samo še pogloblja. Slabšanje družinskega proračuna je element, ki možnosti za pojav nasilja v družini zviša kar za 30 % neodvisno od materialne situiranosti neke družine.

V Sloveniji vsaka druga ženska – žrtev nasilja, ostaja z nasilnim partnerjem, vzrok pa je najpogostejše ekonomska odvisnost, strah pred izgubo otrok ter strah pred posledicami, če zapustijo nasilnega partnerja. (Mental Health Europe, 2012)

Ženske, ki doživljajo dolgotrajnejše nasilje – v nasprotju s splošnim prepričanjem – naredijo zelo veliko, da bi preprečile nasilne izbruhe nad seboj in svojimi otroki. Veliko svojega življenjskega časa posvetijo ocenjevanju tveganja in načrtom za svojo varnost (prav tam).

Ob večkrat slišanjem ter samem zavedanju, da so največje žrtve otroci, ki se z življenjem v družini, kjer vlada nasilje, takega nasilja priučijo in ga lahko kasneje ponotranjijo, v odrasli dobi pa celo izvajajo nad svojimi družinskimi člani, ki so jim po vrednostni lestvici najpomembnejši. Sklep je jasen: znašli smo se pred novim družbenim izzivom.

V letu 2008 je bil v Sloveniji sprejet Zakon o preprečevanju nasilja v družini (ZPND). Pravna podlaga iz ZPND je omogočila sprejetje Resolucije o nacionalnem programu preprečevanja nasilja in Akcijskih načrtov o preprečevanju nasilja v družini.

Na podlagi ZPND so vsi resorji (socialno skrbstvo, zdravstvo, šolstvo in policija) sprejeli samostojne pravilnike. A podzakonski akti niso bili sprejeti v načrtanem roku, kar že lahko nakazuje na težavnosti pri sodelovanju resorjev, ki se pri svojem delu srečujejo z obravnavo nasilja v družini. ZPND predvideva namreč usklajeno, načrtno in sistematično delo vseh vladnih in nevladnih institucij.

Pravilnik o sodelovanju policije z drugimi institucijami omogoča policiji sodelovanje z vsemi institucijami pri odkrivanju in preprečevanju nasilja v družini, določa medsebojno obveščanje, sodelovanje in usklajeno delovanje, slednjič pa tudi usposabljanje policistov na področju nasilja v družini.

Petrič (2012) meni, da ZPND poudarek namenja skozi področje civilnega prava in ukrepom za zagotovitev varnosti žrtve ter delovanju socialnih služb, ki lahko dolgoročno rešijo težave, ki se pojavljajo pri nasilju v družini. Navaja tudi, da se omenjene težave lahko rešujejo in odpravijo z nudenjem pomoči tako žrtvi kot storilcu (prav tam).

Po 6 letih je čas za morebitne spremembe ZPND. Izpostavimo zgolj nekatere zelo konkretne dileme:

- ZPND posebno pozornost namenja najranljivejšim skupinam, tudi starostnikom, pri katerih je obravnavo nasilja v družini prav posebej zahtevna. Starostniki pokličejo policijo na pomoč najpogostejše šele takrat, ko je njihovo življenje resno ogroženo.

- Ob vključitvi centra za socialno delo (CSD) se lahko zgodi, da ne želijo več sodelovati s t.i. uradnimi institucijami. Pred seboj imajo nepremostljive probleme: kdo jo bo čez teden dni odpeljal k zdravniku, ko pa ima njen sin ali hči, od katerega je povsem odvisna, prepoved približevanja njej sami; le kdo ji bo prinesel nujna zdravila, ko jih bo potrebovala, ali ji zagotovil nujno potrebna drva za zimske dni, ki so pred vrati?
- Sprašuje se tudi, kako se naj sploh udeleži pogovora v uradnih prostorih CSD ali sodišč, ko pa niti ne ve, kje se ta nahajajo in njihov avtobus pelje redko, povrh vsega pa je še vozovnica zanj vedno dražja? Patronažna služba je v življenju starostnika izjemnega pomena in bi lahko imela povezovalno vlogo v pomoči starostniku.

Pojdimo še malce nazaj v realnost. ZPND ni predvidel obravnave staršev kot žrtev nasilja, ki ga povzročajo njihovi mladoletni nasilni otroci, ki so pravzaprav čustveno in materialno še povsem odvisni od svojih roditeljev. Kam torej namestiti nasilnega mladoletnika, zoper katerega policija izreče ukrep prepovedi približevanja (60. člen ZNPPol). Morda v krizni center, k mladoletnim žrtvam kaznivih dejanj?

Še več: ZPND, ne predvideva nobenih kazenskih sankcij, zaradi česar se npr. pod vprašaj postavlja smiselnost izreka prepovedi približevanja po tem zakonu. Kako sankcionirati, kako pravzaprav ukrepati zoper povzročitelja nasilja, ki krši prepoved približevanja, izrečeno po določilih 19. člena ZPND? Ali je sankcija, ki izhaja iz drugih predpisov zadostni in zadovoljivi nadomestni ukrep?

Od 1.928 primerov nasilja v družini v letu 2010 je bilo samo 24 % primerov obravnavanih v okviru medinstitucionalnih timov. Pri tem se je na povabilo največkrat odzvala policija, v kar 71 % , najmanj pa zdravstvo. Prav tako za vse žrtve ni bil izdelan načrt pomoči (glej 15. člen ZPDN), saj je bil izdelan le za 33.9 % obravnavanih žrtev (Filipčič, 2011)

Vedno znova je prisotno še; razlikovanje med terminoma nasilje v družini po ZPND in nasilje v družini po Kazenskem zakoniku. Je vsako dejanje ravnanje nasilja v družini po določilih ZPND enako kvalifikaciji nasilja v družini po kazenskem zakoniku?

Morda je prav zato leto 2014 pravo leto za spremembe ZPDN-ja? Policija je že v letu 2013 na Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti posredovala obsežen dokument s težnjami po konkretnih spremembah.

Dne 4. 6. 2008, prvič v zgodovini Slovenije, se v Kazenskem zakoniku, objavljenem v Uradnem listu RS št. 55/2008 »nasilje v družini« opredeli kot samostojno kaznivo dejanje (191. člen KZ-1), ki se preganja po uradni dolžnosti.

V povprečju policija letno obravnava približno 2.100 kaznivih dejanj nasilja v družini; največ jih je obravnavala leta 2009. V kar 92% primerih, ki jih je do sredine leta 2013 obravnavala policija, so bile žrtve nasilja ženskega spola.

Statistične podatke obravnavanih primerov nasilja v družini prikazuje tabela št. 3:

Tabela št. 3: Število primerov nasilja v družini kot kaznivo dejanje, upošteva spol žrtve

NASILJE V DRUŽINI, 191. ČLEN KAZENSKEGA ZAKONIKA RS						
LETO OBRAVNAVE	2008	2009	2010	2011	2012	2013*
Št. primerov	120	2.478	2.344	1.917	1.702	783
Št. tistih primerov, kjer so žrtve ženskega spola	108	2.252	2.155	1.770	1.568	721

* do 30.06.2013

Vir: Evidenca policije

Žrtve v skoraj polovici primerov kaznivo dejanje nasilja v družini naznanijo policiji. Policija kot institucija torej največkrat prva vstopa v družino, se sooči tako z obravnavo kot s preiskavo nasilja v družini.

Nasilje v družini je kaznivo dejanje, ki običajno ne zajema prikritih preiskovalnih ukrepov, obravnave obsežnih mednarodnih združb ali iskanja izginulih storilcev po eksotičnih državah širom sveta. Storilec in žrtev sta pri nasilju v družini največkrat znana hitro – ob sami zaznavi suma storitve kaznivega dejanja. Običajno oba hkrati, na kraju dejanja počakata policiste. Nasilje v družini ni dogodek, temveč proces. Vzorec dinamike nasilja v družini, storilca in/ali žrtve je nejasen, nerazumljiv ali celo neviden zunanjemu opazovalcu. Med žrtvijo in storilcem se oblikuje strategija obladovanja moči in nadzora, kot različni samopreživetveni procesi. Zato sta preiskovanje nasilja v družini in nadaljnja obravnava tako zelo zapletena in prepletena; in nikakor enostavna.

Izvrševanje zakona je nujno in bistveno, a mogoče le ob kompleksnem razumevanju pojava nasilja v družini. Policisti poleg zakonodaje potrebujejo pomoč v obliki »znanja«.

Strokovna obravnava nasilja v družini je področje dela, ki zahteva človeka na mestu. Z veliko mero znanja in občutka za delo, občutka za ljudi. Obravnava tega področja dela zajema družine, starše in otroke, njihove vezi (biološko, še bolj pa psihološko navezanost, povezanost, morda odvisnost).

Policija že leta namenja posebno pozornost usposabljanju policistov in kriminalistov. S poznavanjem in prepoznavanjem področja obravnave nasilja v družini vstopajo strokovnjaki med policiste že v času rednega ali specializiranega študija, kot mentorji diplomskih del ali avtorji strokovnih člankov. Redno in sistematično se izvajajo izobraževanja, namenjena točno določenim policistom/kriminalistom – kot ciljni populaciji (npr. policistom 113, pomočnikom za splošne policijske naloge na policijskih postajah ipd).

Policija organizira in vodi specialistična izobraževanja, usmerjena v poznavanje specifičnega področja poznavanja in dela z otroki – žrtvami nasilja v družini. Od leta 2008 dalje sistematično vodi ter izvaja projekt, imenovan Multiplikatorji za področje nasilja v družini. Bistvo projekta multiplikatorjev je, da so vanj vključeni visoko strokovno usposobljeni uslužbenci policije z večletnimi operativnimi izkušnjami, podrobnim in poglobljenim poznavanjem policijskih postopkov in dinamike nasilja v družini. Seznanjeni so z delovanjem drugih vladnih institucij in nevladnih organizacij, imajo sposobnost andragoške podaje znanja in motivacije, predvsem pa imajo izjemno željo, da poleg svojega rednega dela za to delo usposobijo svoje kolege, manj izkušene policiste, s končnim ciljem - dvig kvalitete obravnave nasilja v družini.

V letu 2013 je policija na svoji spletni strani objavila obsežno informacijo o postopkih policije pri obravnavi nasilja v družini, dosegljivo na tej povezavi: <http://www.policija.si/index.php/preventiva/preventiva/67685-nasilje-v-druini-informacije-o-postopku-na-policiji>.

Informacija je bila sestavljena in objavljena v želji približati ljudem celovitost dela na področju nasilja v družini ter z namenom dati ustrezne in objektivne informacije tako žrtvam kot vsem, ki želijo pomagati, pa včasih ne znajo, ne vedo kako in na kakšen način.

Boj proti nasilju v družini ni in ne sme ostati osrednje delo zgolj policije. Policija kot institucija in represivni organ v družino vstopa in izstopa hitro in intenzivno. Policija s svojimi ukrepi zaščite žrtev in določitvijo odgovornosti storilca odpre vrata v družino vsem ostalih institucijam.

Ben-ishai (v Filipčič, 2011, str.144) navaja, da je značilnost trenutnega odziva na nasilje v družini razkasanost, ločenost med institucijami in posamezniki, ki obravnavajo nasilje v družini. Celovita obravnava nasilja v družini zahteva multidisciplinaren in medinstitucionalen pristop, tako na področju preventive kot represije. Nujna je potreba po specializaciji usposobljenih strokovnjakov v vseh organih – policiji, tožilstvu, sodiščih, zdravstvu in socialnih službah.

V zadnjih letih je bilo z osveščanjem, dopolnjevanjem in nadgrajevanjem zakonodaje, kot z izobraževanjem narejenega veliko, a poznavanje področja kot je nasilje v družini in njegovo obravnavo, zahteva stalno prilagajanje aktualnim družbenim razmeram. Nasilje ni imuno prav za nobeno družino, zaradi česar se policija že sooča s primeri nasilja v istospolnih partnerskih zvezah, v »na novo ustanovljenih« družinah, kjer člani prihajajo iz različnih držav, t.i. tretjega sveta, in ki v Evropo in Slovenijo prinašajo svoje sociološko-kulturološke vzorce vedenja in obnašanja, ki nam niso poznani in največkrat družbeno sprejemljivi.

Prav za konec izpostavimo problematiko dojemanja alkohola, ko gre za nasilje v družini. Alkohol v prometu, na cesti, velja za oteževalno okoliščino. Izrečene kazni so višje, javnost se ob alkoholiziranem povzročitelju prometne nesreče zgraža. Kako pa se v taistem slovenskem okolju dojema alkohol, ko gre za nasilje v družini? Članek z naslovom »Dvajset let zapora za surov umor partnerke« v časopisu Delo z dne 4. 2. 2014 se v večini zapisa ukvarja prav z dokazovanjem in prizadevanjem obrambe za zmanjšanje prištevnosti storilca kot posledice zaužitega alkohola. Alkohol se pri obravnavi nasilja v družini še vedno tretira kot olajševalna okoliščina in dopušča manevrski prostor. Isti zapis v članku zgolj v nekaj besedah omenja otroke, ki so bili v tistem času prisotni, njihove navedbe, da je bil storilec večkrat fizično agresiven tudi do njih, navedbe CSD in učiteljic, ki so žrtev videle v modricah.

Poudarimo še enkrat: večina besedila v članku je namenjena problematiziranju dokazovanja zmanjšanja prištevnosti storilca zaradi alkohola, pri čemer je šlo kot navedeno za »surov umor partnerke«. Zapisane so bile besede sodišča:

»Smrt Katarine je bila v vaši zavesti. Zavedali ste se, ko ste pristopili do nje, dobili ste jo v stanju popolne pasivnosti. Zaradi opitosti ste bili nekoliko okrnjeni, a kljub temu na stopnji naklepa in zavedanja. Razumeli ste pomen dejanja in se nanj dobro pripravili« (Galun, 2014)

In vendar je alkohol osrednja tema članka, ne problematika žrtve, ne dinamika storilca in ne največjih žrtev – otrok, ki so slišali krik mame. Zaužiti alkohol naj ne postane opravičilo za umor kot posledico nasilja v družini; zaužiti alkohol naj postane oteževalna okoliščina tudi v primeru nasilja v družini.

Je prišel čas, da naredimo korak naprej tudi na zakonodajnem področju? Pri nasilju v družini v okviru kazenskega zakonika je potreben dodaten odstavek, a žal nujno potreben – za kvalificiran umor, uboj, kot posledica najhujše oblike nasilja v družini.

Torej preventiva, tako zelo težko merljiva, je tista, ki pri obravnavi nasilja prednjači. Vsak izmed nas, vsak posameznik kot sestavni del družbe se mora zavedati, da je nasilje mogoče zatreti.

Zato je »Vesna – življenje brez nasilja«, pomemben projekt v slovenskem prostoru, projekt podprt s strani Evropske komisije, projekt, v katerega vstopata dve uradni - vladni in pri nasilju v družini pomembni instituciji – center za socialno delo in Policija. Ker se vse začne pri posamezniku, v družbi, ki ne sme nikdar dopustiti, da nasilje v družini ostane problem posameznika ali družine.

Kot navedeno uvodoma: Z imenom Vesna simboliziramo življenje, prepород, rast in razvoj. Edino pravo življenje je življenje razvoja in napredka, kar je možno zgolj skozi prizmo življenja brez nasilja. In zato ime projekta: VESNA – živeti življenje brez nasilja.

VIRI:

1. Galun, R. (2014). Dvajset let zapora za surov umor partnerke, Delo, 4.2.2014, stran 7.
2. Kučič, L. J. (2014). Philip Zimbardo, ameriški psiholog: Prihodnost se je skrčila na trenutni hedonizem, Delo, Sobotna priloga, 1.2.2014, stran 4 -6.
3. Filipčič, K. in drugi (2011). Delo institucij pri obravnavanju nasilja v družini, končno poročilo 2. faze raziskovalnega projekta, Inštitut za kriminologijo pri pravni fakulteti, Ljubljana
4. Mental Health Europe (2012). Oblikovanje stališč: Priročnik o nasilju v družini in druževnem zdravju. Huberman Karina (vodja projekta), in Pro Mente Upper Austria, Austria; CAW Artevelde, Belgium; Advocacy Group for Mentally Ill, Cyprus; Advocacy France, France; Teh Romanian League for Mental Health, Romania; ŠENT – Slovensko združenje za duševno zdravlje (s projekti partnerji)
5. Petrič, D. (2012). Pravni in zgodovinski pregled nasilja v družini v Sloveniji, magistrska naloga. Evropska pravna fakulteta, Nova Gorica.
6. Zakon o kazenskem postopku, ZKP (Uradni list R Slovenije, 32/2012 UPB8).
7. Zakon o nalogah in pooblastilih policije, ZNPPol (Uradni list R Slovenije, št. 15/2013).
8. Zakon o preprečevanju nasilja v družini- ZPND (Uradni list R Slovenije, št. 16/2008).
9. Kazenski zakonik, KZ-1 (Uradni list R Slovenije, št. 50/2012 UPB2).
10. Pravilnik o sodelovanju policije z drugimi organi in organizacijami pri odkrivanju in preprečevanju nasilja v družini (Uradni list R Slovenije, št. 25/2010).

ISBN 961-6797-28-3

